Unitárius Élet

74. évfolyam, 2020. január–március. 1. szám.

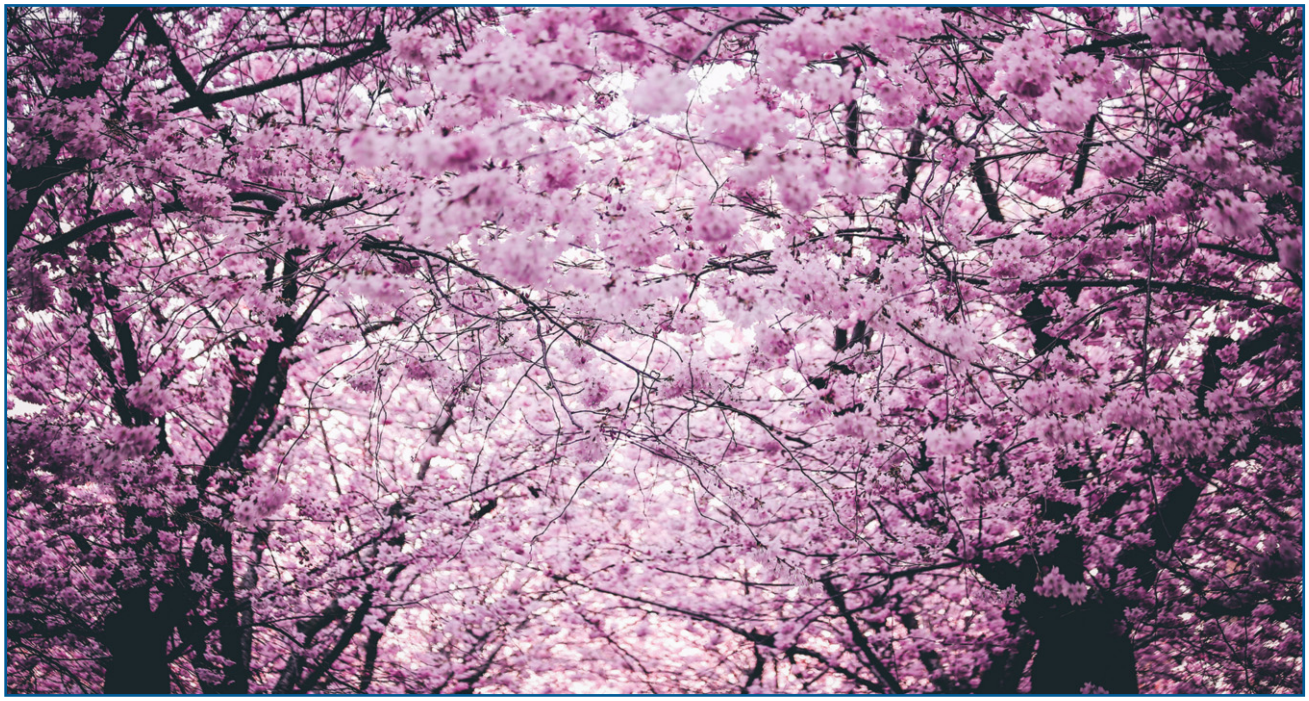

Imádság

Atyánk! Arcunkat a nap felé fordítjuk, s érezzük a simogatást, melyet az új reménység tartogat számunkra. Igazán vágyakozunk egy megújulásra, egy újabb felfedezésre, egy kedves gondolatra, mely felrepítene a magasba, mint egy papírsárkányt. Akkor érezhetnénk a könnyedséget, a szabadságot és talán egy kis biztonságot is. Érdekes, hogy a fizikai korlátozások mennyire szükségessé teszik lelkünk szárnyalásának érzését, hogy legalább egy parányi részünk kóborolhasson. Mert szükségünk van arra a sok ingerre, mert szükségünk van a táplálékra, mert szükségünk van életünk bizonyos megszokott rítusaira. Mondd Atyánk, Te hogy látod, tanultunk valamit az elmúlt hetekben? Kezdjük már kapiskálni, hogy a vészterhes idők tanulsága az önmegtartóztatásban, és az egymásra figyelésben van? Látjuk már, hogy idei böjtünk témája nem a táplálék, vagy modern életünk készülékeitől való megvonása, hanem a lelki kiteljesedés volt? Sokszor elképzelem, hogy nevetsz rajtunk, mert belemagyarázunk minden egyes szituációba valamit. Elképzelem, ahogyan elcsodálkozol a következtetéseinken és értelmezéseinken, s azon, hogy mennyire süketek vagyunk a hallásra és vakok a látásra. Számtalan történet bizonyítja, hogy nehezen tanulunk, s ha mégis megértünk valamit, egy csapat másik ember visszahúz.

Istenünk! Szeretnénk jól érteni! Szeretnénk jobbá válni, s képesnek lenni néhanapján megújulni. Szeretnénk a ránk aggatott bilincseket lefejteni és végre olyat alkotni, melyhez nincs szükség rombolásra, mely önmagában jó termést hoz, és létezésével nem rombol le ezer másikat. Tisztul a világ, s vele tisztulunk mi magunk is. Napról napra tisztábban látjuk elkövetett hibáinkat és értjük meg életünk igazi célját. Talán elölről is kezdjük, s visszatérünk a természetességhez, az egyszerű dolgokhoz, melyek talán több munkával, de kevesebb szennyezéssel járnak. Melyek több izzadságcseppet gyöngyöztetnek homlokunkon, de lelkünket annál elégedettebbé teszik. Talán most elkezdjük építeni azt a világot, amikor az ember megfogja, nem eltapossa a mellette álló ember kezét, s együtt emelik a teremtés lehetőségét a magasba. Segíts Atyánk, hogy ünnepünk ünnep legyen, hogy megteremtsük otthonainkba, az által, hogy Téged családunk és lelkünk állandó lakójává teszünk. Ámen

Szabó Csengele

A Lélek szabadsága

„Az Úr ugyanis a Lélek: ahol az Úr Lelke, ott a szabadság. Mi pedig mindnyájan, akik födetlen arccal tükrözzük vissza az Úr dicsőségét, a dicsőségben fokról fokra hozzá hasonlóvá változunk át, az Úr Lelke által." (2Kor 3,17-18)

Ünneplő gyülekezet, kedves rádióhallgatók, Testvéreim! Mintegy 30 évvel ezelőtt, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet első éves hallgatói – közöttük én is – egy Tőkés László akkori ref. püspök által írt prédikációs kötetet kaptunk ajándékba, melynek fedőlapján kiemelt címként mai textusunk áll: *Ahol az Úr Lelke, ott a szabadság*! Akkor – az 1990-es esztendőben –, több síkon is megéltük és átéltük ezt a bibliai igét. Nemcsak lelkileg, Isten szentlelkének szolgálatra való hívását érezve, hanem külsőleg is, a korlátozó kényszertől felszabadulva éreztük a lendületét, a mindeneket felszabadító sodrását és örömét, amikor a szinte áthatolhatatlan sötétség után újra fény áradt az életünkbe. Kelet-Európa megtelt szabadsággal, leomlottak az elválasztó falak és mi töltekeztünk, szinte nem is tudtunk betelni vele, mert annyira hiányzott már. Azok, akik akkor az öreg kontinensnek ezen a részén cselekvő emberként éltek, valószínűleg pontosan értik és érzik, hogy miről beszélek, mert a szabadság félelmet felszabadító csodáját nem lehet elfelejteni...

Hiszem, hogy 1568 januárjában Tordán, ehhez hasonló érzések formálódtak az országgyűlésen résztvevők lelkében. Mert 1568-ban a tordai országgyűlésen János Zsigmond erdélyi fejedelem és az összehívott erdélyi rendek, a szászok, a magyarok és a székelyek képviselői – a reformáció eszméinek hatására – itt foglalták a világon először törvénybe a vallás és a lelkiismereti szabadságot, messze megelőzve a műveltségével hivalkodó nyugatot. A törvény alkotói pedig nem a római jogra, vagy más régi törvénykódexre hivatkoztak a törvény indoklásaként, hanem a Bibliára, a keresztény tanítás forrására, két szentírási hivatkozásban is – Nem engedik meg senkinek, hogy a tanításért bárkit büntessenek – *„mert a hit Istennek ajándéka"* (Ef 2,8), valamint *„a hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által"* (Róm 10,17). Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a törvény meghozatalát a belső egység megerősítését célzó társadalmi érdek hívta életre, mert az végre biztosíthatta a békés társadalmi együttélés lehetőségét, de ugyanakkor egy nagyon fontos, sokáig elnyomott teológiai tételt iktatott törvénybe: *„a hit Istennek ajándéka"*. Egyházunk, az Unitárius Egyház, e törvény kimondásától számítja létezését, január 13-a pedig számunkra a vallásszabadság ünnepe, unitárius közösségünk kiemelt ünnepnapja.

Ennek, az egész Európában példa nélkül álló történelmi eseménynek a középpontjában az erdélyi reformáció egyik legkiválóbb képviselője, egyházunk első püspöke, János Zsigmond udvari papja, Dávid Ferenc állt. Mindent elsöprő erővel lángolt lelkében az igazság szüntelen, fáradhatatlan keresése, az igazság utáni olthatatlan lelki és szellemi szomjúsága, a szabadság iránti rajongása, mely egész reformátori munkáját meghatározta. Prófétai lelkesültséggel vallotta, *„Nincs nagyobb esztelenség, sőt lehetetlenség, mint külső erővel kényszeríteni a lelkiismeretet s a lelket, aki felett hatalommal csak Teremtője bír"* és mindent elkövetett, hogy ez a gondolat megvalósuljon.

Dávid Ferenc reformációja nem lehetett volna eredményes János Zsigmond fejedelem támogatása nélkül. János Zsigmond a bevett vallások rendszerével lehetővé tette az erdélyi reformáció kibontakozását, és biztosította a vallásfelekezetek békés együttélését. Ő maga is sokszor hangoztatta Dávid Ferenc szavait: *„Istennek képére és hasonlatosságára, jó cselekedetre újonnan teremtett emberek vagyunk, hogy Krisztus az igaz hit által mi bennünk lakozzék és az ő törvénye a mi szívünkbe beírattassék. A hit Isten ajándéka, mely hallásból van, és a hallás Isten igéje által. A hit szabadság nélkül csak bilincs, a lélek bilincse... A szabadság nélküli, bilincsbe vert lélek csak pince-világosságban sínylődő színtelen virág. A „bércre esett" fa a világosság felé törekszik, s így minden mellette álló fát túl akar nőni. De egyszál magában emelkedik felfelé az ég felé, és nem elnyomva a mellette levőket."* Az elhangzottak arra utalnak, hogy a gondviselő Isten egyik legnagyobb ajándéka a szabadság, mert az Isten igéje nyomán feltörő hit kizárólag belső indíttatásból fakad, nem kényszerből vagy félelemből.

A 21. században, amikor a szabadság kifejezés szinte elkoptatott közhelynek számít az állandó ismételgetéstől, a vallásszabadság az egyén elvitathatatlan jogaként értelmezett. Napjainkban leginkább az kerül előtérbe, hogy a hit, a vallás szigorúan magánügy, imádkozni mindenhol lehet, az ember azt választja, ami neki tetszik, akár teljesen egyéni vallása és világnézete lehet, ami kizárólag neki felel meg. Ezzel szemben a 16. században a vallásszabadság törvénye a közösség igényét vette figyelembe, a közösségnek joga volt hitelesnek nyilvánítani a tanítást, ez közösségi döntés volt, és az egyén vagy elfogadta a közösség akaratát, vagy olyan közösséget keresett, amely az ő nézeteinek is megfelelt, és őt is befogadta. A kettő között pedig lényeges a különbség: míg ez első elválaszt, a másik egyesíteni próbál... *„Mert harmóniát csak olyan lélek tud*

maga körül teremteni, aki magában már megteremtette." (Müller Péter)

A textusként felolvasott biblia rész így kezdődik: *„Az Úr ugyanis a Lélek: ahol az Úr Lelke, ott a szabadság."* Ahhoz, hogy jobban értsük Pál apostol mély hitéből fakadó üzenetét, elevenítsük fel a korinthusi állapotokat a levél írásának idején. Korinthus, a Római birodalom jelentős nagyvárosa volt, kb. negyedmillió lakosa lehetett, a gyülekezet élete ezer szállal kötődött a város életéhez – ma azt mondanánk: tipikus nagyvárosi gyülekezet –, nekik írja az apostol buzdításait, tanításait és intelmeit. A gyülekezet tagjai között nagy különbségek voltak, sokan, sokféleképpen gondolkodtak a keresztény életről. Egyesek tág értelmezésben élték meg a szabadságot, azt gondolták, hogy nekik mindent szabad, mások pedig egy nagyon szűk mezsgyére korlátozták cselekedeteiket, mindenki a saját helyzetéből adódóan értelmezte a szabadságot. A korabeli görög nyelvben a *„korinthusi módon élni"* kifejezés egyértelműen az erkölcstelen élet szinonimája volt.

Ebben a nagyon tág dimenzióban igazít el Pál apostol, és állít fel mértéket: a Lélek áll mindenek felett, a Lélek határozza meg a Szabadságot, a bennünk lakozó isteni Lélek az, ami felszabadít és ráébreszt istenképűségünkre. A bennünk lakozó isteni lélek, amit a teremtés hajnalán az élet leheleteként kaptunk, és így lettünk élőlénnyé. A bennünk lakozó isteni Lélek szabja meg szabadságunk korlátait. A bennünk lévő isteni Lélek élő kapcsolatot teremt közöttünk és gondviselő Atyánk között, és e kapcsolat elmélyítésében, élővé tételében, a jézusi tanítás által formálódott hit segít. E hitünk által, a szabad akarat döntésével Isten akaratának kívánunk engedelmeskedni, úgy amint ez az akarat az evangélium, a jézusi tanítás lelkiismeretünkben megszólal. Ez a mi lelki autonómiánk.

Egyszerű, köznyelvi értelmezésben, amikor a szabadságról beszélünk, arra gondolunk, hogy a szabadság azt jelenti, hogy az ember azt csinálhat, amit akar, senki és semmi által nincs korlátozva. Ezért aztán az így gondolkodó ember szinte gyanakodva szemléli az egész világot, folytonosan figyeli a veszélyt, mi az, ami az ő szabadságát fenyegeti. És eközben rengeteget beszél a szabadságról. Soha nem beszéltünk annyit a szabadságról, mint ma, miközben soha nem volt ennyi függőség a világban, mint ma.

Úgy érzem, gyakran éppen azok beszélnek a különböző szabadságokról, akik lelkükben nem szabadok. Mert, hogy lehet szabadnak nevezni azt az embert, aki ok nélkül fél embertársától? Lehet-e szabadnak nevezni azt, aki mindig másban látja a hibát bukásért és vélt vagy valós sérelmeket kíván megtorolni? Hogyan lehet szabadnak nevezni azt az embert, aki embertársának javait tekinti mércének, és mindent meg akar szerezni, ami a szomszédjának megvan... Képernyőket bámulva hallgatja, hogy mit kell gondolnia és fülén fülhallgatóval zárja el a külvilág hangját, nehogy véletlenül mást halljon meg, mint amit szeretne... És közben megpróbál lerázni magáról minden kötöttséget, minden erkölcsi normát, amely, még valamiféle mércét jelentene, leráz magáról minden értéket és hagyományt, és szabadságnak nevezi azt, hogy senki ne szóljon bele abba, miként is rontja el életét. ... Mindent eldob, semmit sem javít, legyen az tárgy, házasság, barátság, kapcsolat, mert önmaga megvalósításában semmit sem hajlandó feladni, mert úgy érzi, az már szabadságát korlátozná. Közben környezetén kizárólag saját maga elviselését és tiszteletét kéri számon. *„Légy szabad, tedd, amit szeretnél, kövesd a vágyaidat!"* Az eredmény pedig visszás módon az, hogy mindenki ugyanazt csinálja. Az ilyen szabadságkeresés nem más, mint a szabadságra hivatkozva az élettől való menekülési utak folyamatos biztosítása, miközben csak az egyén van – nincs közösség!

Kedves Testvérem! Amikor az előbb felvázolt *„szabadságképek"* után hívő emberként, lelkészként (nem tudom másként megfogalmazni) a *„világ"* szabadságával szemben más irányultságú, az isteni Lélek által nyújtott szabadságról beszélek, egyszerre van könnyű és egyben nehéz dolgom. Könnyű, mert van hivatkozási alapom, ahogy első püspökünk Dávid Ferenc mondta *„Nekünk, akik a keresztény nevet viseljük, Krisztusunktól és az Ő tanításától kell függnünk"*, de egyben nehéz is, mert az isteni Lélek által nyújtott szabadságot megtapasztalni, folyamatos és kitartó munkát igényel, odafigyelést, törődést, elkötelezettséget jelent.

Az isteni Lélektől kapott szabadság függőség. Függőség az isteni szeretettől, a jézusi tanítástól, függőség embertársam szeretetétől. És paradox módon ebben a függőségben, amelyben foglalkozom Istennel, a jézusi tanítással, és minél inkább igyekszem magam a jó ügyeknek, az igazságnak és szeretetnek szolgálatába állítani, annál szabadabb leszek. Ez a léleknek a titka: minél jobban a világ felé fordulunk, minél jobban megosztjuk magunk másokkal, annál jobban megtaláljuk önmagunkat és annál szabadabbak leszünk.

Az ember belső szabadsága kötelesség. Kötelességem az isteni kijelentés megismerésében kiteljesedni, Istenben napról napra gyarapodni. Kötelességem megismerni a világban történő megnyilatkozását, hozzá felnőni, benne élni.

A szabadság engedelmesség, de ebben az engedelmességben megőrzöm egyéniségem és lehetőségem van annak kibontakoztatására. Mert ez az engedelmesség a gyermek engedelmessége Atyjának, aki bízik Teremtőjében, mert tudja, hogy ez a bizalom, mindenben javára van.

A Lélek szabadságában élni pedig győzelem gyengeségeim és gyarlóságaim felett! Mert a Lélek sohasem külső parancsra cselekszik, hanem a belső erkölcs parancsának engedelmeskedik. Igen, akkor vagy szabad, ha semmi olyat nem kell tenned, ha semmi olyat nem kényszerítenek rád, amit a lelked nem fogad el. A lelked. Mert van, hogy az elméd elfogadja és meg is tudod indokolni, magyarázni magadnak – mert az ember önmagának bocsát meg a legkönnyebben – de valahol mélyen egy hang tiltakozik és sóvárog az igazság után. A keresztény élet „szabadságharcát" mindenkinek magának kell megvívnia.

A mi feladatunk, hogy ezt a megélt keresztény szabadságot – melyet szabad akaratunkból önként választottunk – mindenki számára felmutassuk, hitünkből

fakadó cselekedeteinkkel és példaadó életünkkel nyilvánvalóvá tegyük környezetünk számára is, hogy ez életszerű és jó. Követendő út, amely a jövőbe vezet. Út, amelyen élet van, amelyen öröm van, amelyen szeretet van. A mindannyiunkban ott lakozó isteni Lélek kibontakoztatása pedig ebben a megközelítésben már nem teher, nem hátrány, hanem egyszerűen emberségünk teljesebb megélésének lehetősége.

Kedves Testvéreim! Hitem szerint, megszületésünkkor mindnyájan magunkban hordozzuk az Istentől kapott lélek csíráját. Mert a Lélek indít az életre. A Lélek ad értelmet az életnek, és ha nem fedjük el arcunk az emberi képmutatás álarcával, ha *„tiszták”* maradunk, akkor tekintetünk őszintén tükrözi a bennünk élő Lélek szabadságát: *„Mi pedig mindnyájan, akik födetlen arccal tükrözzük vissza az Úr dicsőségét, a dicsőségben fokról fokra hozzá hasonlóvá változunk át, az Úr Lelke által.”* írja Pál apostol.

A Lélek szabadságát megélve, fokozatosan változunk. A változás nem hirtelen történik, hanem fokozatosan lépésről-lépésre. Folyamatként. Ha tartós házat akarunk építeni, erős alappal kezdünk, erre húzzuk fel a falakat, majd legvégül a födémet. Így épül a mi lelki életünk. Van, amihez több, és van, amihez kevesebb idő kell. Néha egy-egy botlás pár téglát lever lelkünk házából, de folytatjuk, javítjuk, épülünk, mert erre hívott el a mi gondviselő Atyánk.

Fokról-fokra. Ez egy folyamat, nem az egyik pillanatról a másikra bekövetkező állapot. A mi unitárius hitelveink ezt úgy fejezik ki, hogy tökéletesedés. Mi unitáriusok úgy véljük, hogy az ember nem bűnnel, hanem jóravaló képességgel születik. Hisszük, hogy szabad akaratának döntése értelmében, az isteni Lélek segítsége által az ember szellemileg, lelkileg szüntelenül gyarapodik, fejlődik, az erkölcsi törvény tiszteletében erősödhetik, és Isten és ember szolgálatában öntudatosulhat. Bízunk abban, hogy az ember – Isten segítségével – lelki tehetségeit ki tudja bontakoztatni a jó irányába. Ahogy Jézus biztatott: *„Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!”* – egyetlen mondatban így fejezhetjük ki az unitarizmus lényegét. Ez az életcélunk. És ebben a folyamatban, sosem felejtjük el, hogy Jézus nem a tökély elérését várja el tőlünk, mert e világon egyedül Isten lehet csak tökéletes. Számunkra a folyamat a fontos, hogy lelki, szellemi és erkölcsi értelemben szüntelenül gyarapodjuk, az Úr Lelke által.

Ez egy nehéz dolog, nem mindig vonzó, a világ nem vevő rá. Mert manapság nem vonzó az, amivel sok munka van, ami múló kincsekért nem megvásárolható, amiért meg kell „dolgozni”, és sokszor bizony szenvedni is érte. A tanítványság elköteleződés. Jézus, mikor követésére hívott nem ígérte, hogy mindig könnyű lesz.

A folyamatnak, a tökéletesedés útjának, vannak magasztos pillanatai. Ezekért a pillanatokért vállaljuk, amikor megtapasztaljuk az isteni Lélek által biztosított végtelen szabadságot, amikor az imádságban érezzük Isten közelségét, vagy amikor szárnyal a Lélek. Van, hogy úgy jön el a pillanat, hogy nem is számít rá az ember, egy élményben, amikor gyermeked tekintetében látod, hogy szeret, amikor hallod és érted szeretteid szavát az életen túlról is, vagy csak egy személyesen neked szóló pillanatban, amit rajtad kívül senki sem ért.

Pontosan 10 évvel ezelőtt, keresztény unitáriusként végigjártam az El Camino zarándokutat, egyedül gyalogosan, mintegy 900 km megtéve, eljutva egészen a világ végének nevezett településig, az Atlanti óceán partjára. Indulásom okát, nehéz pontosan szavakba önteni, talán indulásom előtt életem egyik keresztútjához érkezve a Lélek szabadságával kívántam töltekezni és erőt nyerni. Aki a Lélek végtelen szabadságát keresi, az óhatatlanul is megtapasztalja saját korlátait, emberi lényének és testének kiszolgáltatottsága figyelmezteti végességéből fakadó korlátaira. De ebben a megtapasztalásban a hitében erős hívő lélek mindig megtalálja az Istenre hagyatkozás nyugalmát és ezért nem omlik össze, nem esik kétségbe, nem roppan meg, mert az isteni Lélek ott van: vigasztal, felemel és a legfontosabb: mindig erőt ad a továbblépéshez. Tudod, érzed, megtapasztalod, hogy a gondviselő Isten ott van veled életedben és veled marad az életeden túl is. Ez a hit ajándéka, amely Istentől van.

Amikor szabadságod keresed, a benned lévő isteni Lelked keresd. Gazdagodj szabadságod isteni kincsével, hogy tudj Istenhez vezető utat választani a magad és a rádbízottak számára, hogy szabad légy kötöttségeid ellenére is.

A vallásszabadság ünnepén, köszönetet mondunk Istennek, hogy megtartott bennünket, és kérjük őt, hogy szentlelke erejével segítsen, hogy megőrizzük, és kiteljesítsük azokat az értékeket, amelyekkel az unitarizmus gazdagította az emberi szellemet és művelődést, közelebbről a magyar és erdélyi lelkiséget, hogy mi is töretlenül akarjuk átadni gyermekeinknek, a jövendőnek. Ámen.

(Elhangzott 2020. január 12-én a pestszentlőrinci unitárius templomban vallásszabadság ünnepén a Kossuth Rádió élő közvetítésében.)

Kriza János

A vallásszabadság emlékműve Tordán

Jelenlét farsangban

„A harmadik napon menyegző volt a galileai Kánában, és ott volt Jézus anyja. Meghívták Jézust és tanítványait is a menyegzőre. Amikor elfogyott a bor, Jézus anyja így szólt hozzá: Nincs boruk. Mire Jézus azt mondta: Vajon énrám tartozik ez, vagy terád, asszony? Nem jött még el az én órám. Anyja így szólt a szolgákhoz: Bármit mond nektek, tegyétek meg! Volt ott hat kőveder a zsidók tisztálkodási rendje szerint, amelyekbe egyenként két vagy három metréta fért. Jézus így szólt hozzájuk: Töltsétek meg a vedreket vízzel! És megtöltötték színültig. Majd ezt mondta nekik: Most merítsetek, és vigyetek a násznagynak! Ők pedig vittek. Amikor a násznagy megízlelte a vizet, amely borrá lett, mivel nem tudta, honnan van, csak a szolgák tudták, akik a vizet merítették, odahívta a vőlegényt, és így szólt hozzá: Minden ember a jó bort kínálja először, és amikor megittasodtak, akkor a silányabbat: te pedig mostanáig tartogattad a jó bort. Ezt tette Jézus első jelként a galileai Kánában, így jelentette ki dicsőségét, és tanítványai hittek benne." (Jn 2,1-11)

„Ó, dicső trónus, kezdettől fogva felséges a hely, ahol szentélyünk áll! Uram, te vagy Izráel reménysége, megszégyenülnek mind, akik elhagynak téged. A tőled elpártolók nevét a porba írják, mert elhagyták az Urat, a friss víznek forrását. Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyógyulok, szabadíts meg, akkor megszabadulok, csak téged dicsérlek." (Jer 17,12-14)

Kedves Testvéreim! Farsang a jelmezek, álarcok, fánkok és a mulatság időszaka. Nem véletlen, hogy a János 2,1-11 verseit is felolvastam, hiszen ez is egy mulatságról, a kánai mennyegzőről szóló történet.

Ebben cselekedte a Bibliai leírások szerint Jézus az első csodás jelt, mely nem volt más, mint egy mulatság alkalmával borrá változtatta a vizet.

Jézust mint egyszerű embert hívták meg a mennyegzőre. Családi alkalom lehetett, hiszen ott volt Jézus anyja is. Akinek unszolására, noszogatására cselekedett Jézus. Kezdetben nem akarta megmutatni tudását.

Másnak mutatta magát, mint amilyen a valóságban. Egyszerű mint a többi vendég. Csakhogy cselekedete által világossá vált, hogy Ő mégis más mint a többi ember. Vagyis a menyegző elején – alatt nem a valódi Jézus volt jelen, hanem valaki más, csak a végére derül ki, hogy mit tud, mire képes, ki Ő valójában!

Kedves Testvéreim. Miről is szól a farsang? Nem én vagyok, de mégis én!

Egy kicsit más lehetek a jelmezemben, az álarcom rejtekében, de mégis (talán pont ezért) önmagam lehetek a felhőtlen szórakozásban. A farsangi mulatság tulajdonképpen egy olyan alkalom, ahol ott vagyok, de mégsem én vagyok ott!

Ez egy nagyon különleges és izgalmas tapasztalat, nem véletlen, hogy ilyen népszerűek a jelmezes, beöltözős mulatságok, céges bulik, hogy napjaink kifejezését használjam. Jó a farsang, amikor ennek van az ideje! Én is szeretem, mindannyian szeretjük, különösen a fánkot, de a hétköznapokban nem jó *„farsangolni"*, mást mutatni, mint ami vagyok.

Ez alatt azt értem, hogy amíg *„jelen vagyok, de mégsem vagyok jelen"* állapot egy farsangi bulin izgalmas, érdekes és helyénvaló, addig a hétköznapokban egyáltalán nem. Akárcsak a kánai mennyegzőn, mert az volt az igazi, amikor Jézus a maga teljes valóságában, tudásával volt jelen. Ugyanis, ha szerepet játszom, ha nem önmagamat adom, nem önmagam vagyok, vagy éppen „álarcot" veszek magamra és másnak mutatom magam, mint aki vagyok, vagy éppen csak *„testben"* vagyok jelen, de lélekben valahol egészen máshol vagyok stb., akkor semmi nem lesz teljes értékű az életemben. Félreértenek az emberek, nem leszek hiteles és elfogadható mások előtt. És a mai bibliai versek pontosan erre figyelmeztetnek bennünket! A tudatos jelenlétre, mégpedig első sorban az Istennel való kapcsolatban való tudatos jelenlétre, de ugyanilyen fontos az embertársainkkal való jelenlét is. Ne másnak mutassam magam, mit amilyen a valóságban vagyok!

Kedves Testvéreim. Ennek a tudatos jelenlétnek a kiindulópontja azonban igényli a mi erőfeszítésünket is. Jeremiás mai gondolatában ezt írja: *„Ó, dicső trónus, kezdettől fogva felséges a hely, ahol szentélyünk áll!"* Izrael népe számára, a prófétai időkben, a jeruzsálemi templom jelentette azt a stabilitást, hogy az Isten ott van velük.

Keresztény unitárius emberként azonban tudjuk, hogy Isten jelenléte nem emberi építményektől, még templomoktól sem függ. Hanem egyes egyedül attól, hogy én ott vagyok-e Isten jelenlétében? Jézus is erre figyelmeztetett: Istent mindenhol lehet imádni és hozzá fordulni. Az Isten valóságos jelenléte adott az ember számára! Csak a mi jelenlétünkre van szükség! Mi jelen vagyunk-e Isten előtt? Jelen vagyunk-e embertársaink előtt, között?

JELENLÉT! – hangsúlyozom, az élet minden pillanatában. Amikor én vagyok jelen és nem mást mutatok. A kérdés „csupán" az, hogy mi jelen tudunk-e lenni valóságosan Isten előtt és embertársaink előtt? Nem csak úgy tetszik, nem tetszik formában, jöttem is meg nem is, vagyok is meg nem is, ímmel-ámmal, nem csak egy kifacsart farsangi mulatságként, igen is meg nem is, hanem valóságosan!

Amikor az ember imádkozik, akkor mindig azt várja, hogy az Isten jelenlétét megérezze vagy, hogy szóljon, tegyen valamit az Isten. De mivel az imádság elsősorban kapcsolat (és nem információáramlás), ezért legalább annyira fontos, hogy mi is benne legyünk az imádkozásban, az Istennel való kapcsolatban, teljes lényünkkel, valóságosan. Ez nem egyszerű dolog, de legalábbis nem automatikus, hogy *„becsukom a szemem, összekulcsolom a kezem és akkor máris jó lesz"*. Nem! És ha nem sikerül elsőre, másodikra, sokadikra, akkor se adjuk fel, mert az imádság nem egy instant dolog.

Emberi kapcsolatainkban is azt várjuk, hogy jelen legyünk s ez állandó, ugyanaz legyen. Ne mást mutassunk, mint amit vagyunk.

Jeremiás próféta is küzdött ezzel. Hiába volt Isten nagy embere neki is ott kellett lennie egészen, és neki se ment mindig úgy, ahogy szerette volna. Viszont adott számunkra egy segítséget, vagy ha úgy tetszik egy „új" komponenst az imádsághoz. *„Ó, dicső trónus, kezdettől fogva felséges a hely, ahol szentélyünk áll! Uram, te vagy Izráel reménysége, megszégyenülnek mind, akik elhagynak téged. A tőled elpártolók nevét a porba írják, mert elhagyták az Urat, a friss víznek forrását. Gyógyíts meg, Uram, akkor meggyógyulok, szabadíts meg, akkor megszabadulok, csak téged dicsérlek."*

Mit tesz ebben az egész szakaszban Jeremiás? Dicséri, dicsőíti az Istent! Nem kér, nem ad hálát, nem panaszkodik (ezeket amúgy mind lehet, szabad, sőt kell is az imában és a leggyakrabban ezt szoktuk), hanem dicsér! Méltatlanul elfeledett, de legalábbis háttérbe szorult formája ez az imának.

A dicséret olyan imaforma, aminek a központjában az Isten és az ő létezése van. Önmaga miatt dicséri Őt az imádkozó, nem pedig azért, amit tett! A dicséretben/dicsőítésben az imádkozó tényeket mond ki, vall meg Istenről, Jeremiás: dicsőnek, reménységnek, „friss víznek", gyógyítónak, szabadítónak vallja meg Istent.

Azt szokták mondani, hogy az imádság beszélgetés az Istennel. És valahol ez igaz, de ennél sokkal több is! Mert az imádság a valóságos jelenlét alkalma. Az Istené (ami adott) és az enyém, a miénk (amiért tenni kell). És éppen ezért az imában nem kell mindig *„mondani"* valamit. Úgy értem, nem kell állandóan információt közölni az Istennel rólam/tőlem! Mintha nem tudná... Isten úgyis mindent tud. Míg az embertárssal való kapcsolatunkban közlünk magunkról, hogy megismerjenek, ám ez legyen egyenes beszéd, őszinte, ne félrevezető, állandó, képmutató. Istennel szemben is el kell mondjuk mindazt, ami bennünk van, amit kérni szeretnénk tőle, amiért hálásak vagyunk neki, azért mert nekünk van erre szükségünk! Mint embertársainkkal szemben is, hogy világosan megértsenek és ismerjük magunkat. Belül lélekben legyünk azonosak. Ne mást mutassunk kifelé, mint amilyenek belül vagyunk.

Kedves Testvéreim. Ilyen helyzetekben is segítsen bennünket Jeremiás: nem kell mindig beszélni, csakhogy valamit mondjunk! Isten úgy fogad el, amilyenek vagyunk, amilyeneknek teremtett és fejlődésünk során amilyenekké váltunk, alakítottuk magunkat és alakított a környezetünk.

Embertársainknak ezzel ellentétben vannak elvárásaik. Ne minden áron tegyünk eleget ezen elvárásoknak, mert önmagunkkal szemben hasonulhatunk meg. Embertársaink előtt sem kellene másnak mutatkoznunk, csak amilyenek vagyunk, nem kellene bizonyítanunk és csak a jó oldalunkat mutatnunk, mert csak így fogadnak el bennünket. Hanem úgy kellene elfogadjanak, elfogadjuk egymást, mint amilyeneknek Isten teremtett. Ez alapján dicsérjük Istent és egymást is. Ámen!

Léta Sándor

Isten a reménység forrása

„Valaki pedig abból a vízből iszik, melyet én adok neki, soha örökké meg nem szomjúhozik..." (Jn 4,14/a)

Kedves Atyámfiai, szeretett Testvéreim! Húsvétra előkészítő vasárnapunk alkalmával egy szép témáról éspedig a reménységről beszélek. Reménységünk sokfelé tekint, de tudnunk kell, hogy mindenféle reménységnek Isten az egyetlen forrása. Erre utal szentleckénk is, amikor hangsúlyozza, hogy valaki megszokott édesvizű forrásból iszik, mindannyiszor megszomjazik, azonban, aki Istentől származó áldások kútforrásából merít, az soha többé. Mielőtt a reménységgel átitatott gondolataimat sorolnám, szükséges, hogy a továbbiakban külön válasszuk a testi szomjúságot a lelkitől. Arra összpontosítunk tehát, hogy amiként szüksége van testünknek az elmaradhatatlan vízre, éppen olyan fontos, hogy eloltsuk lelkünk szomját is. A két szomjoltás között azonban az a különbség, hogy testünknek szüksége van időközönként, a friss vízre, vagyis újra és újra megszomjazunk, lelkünknek azonban csak egyszer kell merítenie abból a forrásból, melyben Isten áldásai találhatók.

Farkas Árpád mondataival bontogatom a reményről szőtt gondolataimat: *„Ugye van még esélye, elegendő ereje az elme szerelmének hajszálerekkel szőni be sorsunk, ugye erős kötés még az erkölcs, s nem maszatolják be szívünket hetéra hitek cukrozott csókjai? Ugye, nem őszi ludak porban keringő tollörvénye a magasba emelkedés vágya, s szép, szabad, csillagokat csiklandó íve is van a reménynek?"* (A megmaradás esélyei). Azért tartom fontosnak a fenti megjegyzést, mert van okunk a reményre. Ezt pedig Pál apostol is megerősítette, amikor hangsúlyozta, hogy a szeretet mindent remél (1 Kor 13,7).

Bizonyos, hogy sokan közülünk idő előtt elveszítik életük legkisebb reménysugarát is. Gyakrabban találkozunk azonban olyan emberekkel, - akik közé soroljuk magunkat is, - akik feltétlenül bíznak abban, hogy Isten előbb-utóbb megadja reménységüket (Jób 6,8). Mi is tulajdonképpen ez az apró fénysugár, melybe belekapaszkodunk, és melyet reménynek nevezünk? A remény egyfajta hit. Csak arra kell gondolnunk, hogy a hit a reménylett dolgok valósága, a nem látott dolgokról való meggyőződés (Zsid 11,1). Amennyiben hiszünk a remélt

dolgok valóságában, akkor ez fordítottan is áll. Hiszünk abban, hogy reményeinkből valóság lesz. Amikor azonban megláttuk a reményt, akkor az már nem remény (Róm 8,24), hanem valóság. Az előbbi megállapítás felvet egy nagyon fontos kérdést: Miben reménykedünk? Nehéz a válasz. Nem azért, mert nem áll előttünk elegendő példa, hanem azért, mert két területen kell összeszednünk az erre vonatkozó bizonyítékokat. Mint sok, más esetben, úgy itt is testi és lelki síkon tapogatózunk. Ha testi reménységeinket figyeljük, akkor nagyon sok kéréssel és azoknak beteljesülésével találjuk szemben magunkat. Szeretném elkerülni a hosszas felsorolást, s éppen ezért csak jelzem, hogy a valóság talajára helyezhető minden olyan reménység, mely életünkkel kapcsolatos, olyan összefüggésekben lelhetők fel, melyek a fizikai létet előlegezik. Az élethez kapcsolható reménységek egy része beváltott ígéretekké lesznek, mások azonban elmaradnak, melyekről csalódottan nyilatkoznak az emberek.

„A mai ember is csalódott mindenben és mindenkiben. Már nem tud hinni semmiben és senkinek. Az eszmék és tények sikoltó kontrasztja szétzúzta minden erejét. Bölcselet, altruizmus, munka, szolgálat... üres szó már előtte. Az ifjúság is csak a mának él. Holnapja, jövője, reménye nem érdekli. Az egyén és az emberiség a borzalmas szakadék szélén tántorog. Sebzetten, üres szívvel és üres kézzel..." (Dr. Bánk József: Vasárnapok - Ünnepnapok 234. old.).

A remény arra való, hogy megtöltse üres szívünket és kezünket. Ennek érdekében azonban nekünk kell lépnünk. Reménység által tartatunk meg (Róm 8,24) – mondja Pál apostol. Ez a reménység pedig két világra terjeszti ki áldásait. Az egyik mindenképpen a látható, tapasztalható, testi élet, és annak vetületei. Közelebbről azt kell értenünk, hogy remélnünk kell életben maradásunkat. Reménykedjünk egy olyan holnapban, mely a rügyfakasztó tavaszhoz hasonlítható: *„A legszebb emberi tulajdonságot, a reménységet, a szebben-jobban való bizakodást ruházzuk a tavaszra. A magunk emberi, tökéletlen módján ugyan, - de emberi mivoltunk legcsodálatosabb velejáróját, a minden gondot-bajt, kudarcot és keserűséget is átvészelni és legyőzni segítő reményt társítjuk a bennünket aranyesővel köszöntő, rügybontó évszakhoz, valamenynyi közül a legkevésbé tökéleteshez, a legkevesebb bizonyosságot hordozóhoz."* (Fodor Sándor)

A reménység általi megtartásnak van azonban egy lelki vetülete is. Ez túllép az élet határmezsgyéin, s egy másik dimenzióba helyezi át érzés- és gondolatvilágunkat. Ezt a területet túlvilági életnek, örökéletnek nevezzük. *„A hívő kereszténynek két dologra mindig készen kell lennie: az egyik a szenvedés, a másik a halál. A kettő egy! A halál a keresztény ember számára az isteni szeretettel való egyesülés, Aki láthatatlanul kitárja felénk karját. A homályban jó hinni a fényben. A könnyek között jó hinni az örömben. A halálban jó hinni az életben. Jó a halál szemébe nézni a remény szemével! Amint egy szerzetes jelezte a cella falaira mutatva: Számomra a halál e fal. Ez leomlik, és én az Úr karjai közé esem. Ez a szenvedés keresztény értelme, amely a béke titkában zárul."* (Dr. Bánk József: Vasárnapok - Ünnepnapok: 210. old.) Itt a reménység csak akkor áll elő, amennyiben szükségünk van erre a hitre, erre a reménységre. Aki nemcsak az örökélet gondolatát dobja el, hanem magát Istent is segítőkészségével, gondviselésével, annak az embernek nem megtartó erő ez a fajta reménység. Ő olyan alapokat keres reménységeinek, melyek úgy hullnak szét, mint az ember testi életének pillérei a halál beálltának pillanatában.

Nem akarom azt mondani, hogy időközönként nem kerülünk nehéz élethelyzetekbe, amikor elveszettnek érezzük életünk felöli jó reménységünket (ApCsel 27,20). Hamis lenne ez a nyilatkozatunk, hiszen a gazdag hittel megáldott Pál apostolt sem kerülte el ez az érzés (Róma felé történő hajózásakor). Amennyiben veszélybe került életünk hajója, akkor siet segítségünkre a lelki reménység. Nem bánkódhatunk úgy, mint azok, akik teljes mértékben reménytelenek (1Thesz 4,13). Nem, mert amennyiben veszni is látszana a földi biztonságunk, s vele együtt életünk, amennyiben valószínűsíthető hamarosan bekövetkező halálunk, akkor is adva van a reménykedőnek egy hajszálnyi kötelék, melybe belekapaszkodhat, s melytől remélheti megtartását. Ezt a megtartást pedig Istentől várjuk. Tőle, aki reménységeink forrása.

Manapság is sok embertársunk szenved hajótörést. Nézzük most közelebbről ezeket az embereket. Sokan markukba temetett arccal üldögélnek kátyúba süllyedt, de ugyanakkor még mindig megmaradt életük fölött. Ezeket az embereket képtelenség reménységgel eltöltenünk. Más, hasonlóan járt ember – lehet, hogy könnyekkel ugyan, de reménységgel néz a jövőbe. Megfelel azoknak, akik számot szeretnének vetni a bennük levő reménységről (1Pt 3,15). Nem palástolják el, nem rejtik véka alá reménységüket, hogy számukra nyitva állnak ezután is az élet lehetőségei. Jól lehet, elölről kell kezdeniük mindent az anyagiak vonatkozásában, de az tény, hogy életben vannak, ami csakis Istennek köszönhető, hiszen mélyen reménykedtek gondviselésében. Ők hangsúlyosan mondják a zsoltárossal, hogy: Boldog ember, aki az Úrba vetette reménységét (40,5). Nincs és nem is lehet ennél biztosabb támpont, melytől reménységet várhatnánk. Nincs jobb forrás, melyből reménységet meríthetnénk!

Azt mondják, hogy az öregek kettős életet élnek. Részt vesznek a nagyapák emlékeiben s ugyanakkor az unokák reményeiben. Gyönyörű megfogalmazása ez a megélt reménységnek. Nem célom, hogy szomorkásra váltsam a hangnemet, mégis szükséges hangsúlyoznom, hogy *„egyszer megszűnik a hit, a remény, de megmarad örökre a szeretet! Ez a többi erény motorja, egységesítő princípiuma."* (Dr. Bánk József: Vasárnapok - Ünnepnapok: 321. old.) Halálunk beálltával megszűnünk hinni Abban, akinek köszönhetjük életünket. Életből való távozásunkkal megszűnik az általunk táplált remény is. De csak az a rész, melyet magunkban hordoztunk. A szeretet ugyanis megmarad mindörökre. Ebből a szeretetből táplálkozik majd mindenki, akit magunk mögött hagytunk, még egy ideig. A szeretet forrása, Isten, akiből bármikor meríthetünk. Ez a szeretet táplálja másokban is a hitet, a reménységet, melyekre szüksége van minden

idők emberének. Elmúlásunkkal egy töredék élet lesz oda. Feloldódunk Isten szeretetében. Ebből a szeretetből osztogat majd Isten mindazoknak, akik szomjúhoznak áldásai után. Ez a körforgás pedig pereg örökké. Igen, mert *„az emberek boldogságra vágynak, önmaguk kiteljesítésére, mások életének megszépítésére. Reménykedő sóvárgás, tehetetlen tépelődés, jövőbe révedező álmodozás ez."* (Török László). A hitre, reménységre vágyó ember nem adja fel küzdelmét. Bízik önmegvalósító erejében, reménykedik Isten segítő és gondviselő szándékában, s ez elegendő számára ahhoz, hogy szívébe csorduljon az új élettel és hittel teljes reménység: */Ma mindenkiben pici lángok gyúlnak,/ /Ma mindenkiben zöld remények élnek,/ /Ma keservét senki sem érzi/ /Sorsának, hidegnek, télnek./ /Ma minden szívbe fény csordul bele,/ /Ma új életet vonaglik a hit;/ /Ma mindenki hív, ma mindenki vár/ /V a l a k i t!/...* (Várady Aladár: Karácsonyi ének)

Szeretett Testvéreim! Megmarad a remény (1Kor 13,13) azok számára, akik vágyakoznak utána. Sok emberi szív forrása kiapadt, amikor már nem találunk benne gyöngédséget, hitet, reménységet, sem szeretetet. Ez a mi szívünk sorsa. Ez a mi életünk, hogy egyszer elapad a forrás ere. Bizakodunk ugyan egymás gondviselésében, de reménységünket Istenbe helyezzük. Aki emberi szívek forrásából iszik jó reménységet, hamarosan megszomjazik, de aki Isten áldásainak forrását keresi, azt megtartja örök ideig a reménység. Úgy legyen. Ámen.

Pap Gy. László

Főpásztori levél járvány idején

„Mert én, az Úr, a te Istened, erősen fogom a jobbodat, és azt mondom neked: Ne félj, én megsegítelek!" (Ézs 41,13)

Kedves testvéreim! Szeretett atyámfiai!

A megpróbáltatás ezen óráiban azért imádkozom, hogy kerüljön el mindnyájunkat e sorscsapás, és újra, jó egészségben üdvözölhessük egymást, mint akik tudják, hogy nagy veszedelemből szabadultak meg. Fejünk fölött viharossá acélosodott az ég, vészjósló moraja pedig beférkőzik az emberi szívbe, agyba. A félelem ködje rátelepszik tudatunkra, és aggodalommal tölt el. Félünk, mert látjuk, hogy ez a járvány milyen iramban hagy maga után kegyetlen pusztítást. Rettegünk szeretteinkért, nyugalmunkért, megszokott életünkért és nyilvánvalóan saját egészségünkért. Otthonaink biztonságában sokan sóhajtjuk most: *„Segíts meg minket, Istenünk!"*

És valóban, mint a nyári vihar, amely kezdetben csak alig hallható, mély morajlásként jelzi közeledtét, majd elsötétíti az eget, s dörgés, villámlás közepette fenyeget minden élőt, úgy terjed közöttünk ez a betegség is. Alig egy héttel ezelőtt még csak távoli moraja hallatszott, de közösségeinkben még a megszokott medrében zajlott az élet. Majd aztán napról napra egyre több árulkodó jelét adta közeledtének. A szinte óránként frissülő hírek, a megbetegedtek létszámának drámai mértékű növekedése, a hatóságok rendeletei jelezték: közel van már a vihar. E napokban még nem érte el csúcsát, de immár egyértelmű, hogy fel kell készüljünk a ránk zúduló áradat teljes erejére. S bár szívünkből nem hiányzik a hívő ember bátorsága, mégis aggódva kémleljük a jövőt.

Miközben így készülünk a bizonytalan holnapra, hívő emberekként az Úr erős jobbjában bízunk mi rendületlenül. Milyen szépen fogalmaz Ézsaiás próféta! A kicsiny ószövetségi Izráelt veszély, külső támadás, elnyomás, fogság, szenvedés veszélyezteti, de Isten ilyen körülmények között sem engedi el választott népe kezét. A nép olyan, mint a gyermek, aki fél a számára leküzdhetetlen akadálytól, a látszólagos veszélyektől, de mikor melléje lép szüleje, akkor félelme enyhül, hiszen tudja: aki jobbját fogja, az minden fenyegetésnél erősebb. Most, mikor életünk megszokott menete hirtelen veszíti el a szilárdságát, mi is gyermekként várjuk azt, hogy érezzük: Isten biztonságot jelentő keze megóvja létünket.

Ez az a hit, amit most újra próbára tesz ez a fenyegető járvány és a vele járó események. Miközben oly robusztusnak és változhatatlannak tűnő világunk kiszámítható rendje és biztonsága órák alatt meginog, és az a hétköznapi ritmus, amit mindeddig magától értetődőnek gondoltunk szétesik, világosan tárul szemeink elé vallásos életünk alapvető kérdése: mit is jelent hinni, Istenben bízni? Először is a hit nem azonos a vakmerőséggel. A hívő nem abban különbözik másoktól, hogy hitére hivatkozva figyelmen kívül hagyja a hatósági rendeleteket, a józan ész és a szakemberek által javasolt tennivalókat. Sőt! Aki ezt teszi, az nem hívő, hanem Istent kísértő. A hívő ember ezzel szemben Jóbbal együtt tudja, hogy mind a jót, mind a rosszat el kell fogadni. Az öntudatlan világösszefüggés alakulása, az emberi értelem számára

kiszámíthatatlan ok-okozati viszonyrendszer, amely néha jót, máskor rosszat hoz mireánk, nem a Gondviselő szándéka. Az Istenben bízó ember nem kéri számon az Urat a baj miatt, de annál inkább köszönetet mond a jóért. Hitünk jele nem az, ha Istent kérjük, hogy közvetlen beavatkozása révén módosítsa a nagy világösszefüggést. Ellenkezőleg, hitünk és bizalmunk bizonyítéka abban rejlik, hogy miképp viszonyulunk mindahhoz, amit az élet számunkra rejteget. Jób nem hiába a hit példája, hisz tőle megtanulhatjuk, hogy jöjjön bár jó vagy rossz, az Istenben bízó ember a Teremtőhöz fohászkodva képes leküzdeni az akadályokat. A *„Miért pont velünk történik mindez”*, vagy a *„Miért hagyja Isten, hogy ez így legyen?”* típusú kérdések nem méltók a vallásos keresztény emberhez. A keresztény ember viszonyulása ezzel szemben az, hogy erőt kér Istentől a megpróbáltatások elviseléséhez. Más szavakkal a vallásos ember viszonyulása a félelem nélküli lét bizonyossága.

Ezek után kimondhatjuk: a hit ellentétje nem a hitetlenség, hanem a túlzott félelem. A betegség nem válogat. Bárki prédájává eshet, ám az már egyáltalán nem mellékes, hogy a megpróbáltatás órájában mi módon viszonyulunk a kereszthordozásunkhoz. Kereszténységünk ilyen helyzetekben újra gyermeki mivoltunkat emeli ki, és arra szólít, hogy az imádság révén keressük Isten szülői jobbját, ami erőt ad, hogy egyfelől a félelmet legyőzhessük, másfelől bízzunk abban, hogy Ő megsegít.

Kedves testvéreim! Az elmúlt napokban, midőn a hétköznapi élet burkai elfakultak, az emberi viszonyulás különböző előjelű megnyilvánulásait láthattuk. Szomorúan és dühösen olvashattunk arról, hogy egyesek nemtörődömségből – vagy ki tudja mi miatt – eltitkolták fertőzöttségüket s ezáltal megannyi embert veszélyeztettek. Keserűen tapasztalhattuk mások vakságát és felelőtlenségét, midőn hatósági tiltás és rendelkezés ellenére sem tartották be a kötelező előírásokat. Sőt azt is láthattuk, amint a pánik rohamosan szétterjed közösségeinkben.

Mindezen negatívumok mellett láthattuk az isteni arcunkat is sokszor előbukkanni. Szívmelengető érzés arról olvasni, hogy az emberszeretet arra buzdít egyeseket, hogy a betegek, hozzátartozóik és általában az idős emberek segítségére siessenek. Meghatódottan szereztem tudomást azokról a színházakról és együttesekről, akik a világháló nyújtotta lehetőség által vállalták az üres nézőtéren való játékot. De nem hagyhatjuk szó nélkül azokat a lelkészeket és gyülekezeti tagokat sem, akik minden lehetőséget megragadtak az önzetlen segítségnyújtásra. És mindenekfelett hálát adunk Istennek, egyben kérjük az Ő óvó kezét azokért az orvosokért és kórházi alkalmazottakért, akik éjt nappallá téve, saját biztonságukat kockáztatva ápolják a betegeket. Világszerte sokan gondolnak most azokra a tudósokra, kutatókra és más szakemberekre is, akik versenyt futva az idővel, igyekeznek előállítani a járványt okozó betegség ellenszerét. Mindezeket látva szívünk örömmel telik meg, hiszen minden ilyen alkalommal mintha hallanánk a prófétát, amint Isten üzenetét tolmácsolja: *„Ne félj, én megsegítelek.”*

Adott körülmények között azt kívánom és kérem minden egyes testvérünk számára, hogy a hívő emberhez méltó viszonyulással, higgadtan, az illetékes állami hatóságok rendeleteit betartva, bízzanak Isten erős jobbjában. Arra buzdítok mindenkit, hogy ha már a személyes találkozás, a gyülekezeti lét közvetlen megélése veszélyessé vált, éljük meg hit- és sorstársközösségünket azáltal, hogy eggyé válunk az imádságban.

E főpásztori üzenetet nem zárhatom le anélkül, hogy szólnék lelkésztestvéreimhez is. Kedves szolgatársaim! Ennek a megpróbáló időszaknak a kezdetén emlékezzünk meg Szentábrahámi Lombárd Mihály püspökünkre, aki e mostanihoz hasonló, járványtól sújtott nehéz időkben, megható odaadással és alázattal látta el a rábízottak vezetését. Szépemlékű püspökünk hitének velejét megragadva, a külsőségektől eltekintve segítette és buzdította közösségét a helytállásra. Ő erős oszlopként, világítótoronyként hívta közösségét, hogy csatlakozzanak hozzá az imádságban, a bajba jutottak megsegítésében és a hit fényének tisztán tartásában. Erőt adott a gyengének, vigaszt a szenvedőnek, reményt a csüggedőnek, azaz nem félt, hanem hitt. Így lett ő mindnyájunk számára példa, az unitáriusok *„szeme, szíve, szája”*. E mostani időben mi se tegyünk másképp. Legyünk jelen személyesen vagy a világháló, a rádió, a televízió, a sajtó révén a közösség életében. Keressük a segítség és támogatás alkalmait, hogy az elesettek, gyengébbek általunk tapasztalják meg Isten hitet ébresztő jelenlétének erejét.

Végül hadd emeljem ki e mai nap jelképes mivoltát is! Hiszen nemzeti ünnep, március 15-e van ma. Milyen másképp készültünk akár néhány héttel ezelőtt erre a napra! Gyülekezeteinkben felemelő ünnepségek, műsorok, alkalmi istentiszteletek voltak kilátásban, amelyek megtartásáról szinte mind le kellett mondanunk a járvány miatt. Ám a közösségi élmény elmaradása nem szabad, hogy gátolja a megemlékezést! Ellenkezőleg alkalmat nyertünk arra, hogy elszigeteltségünkben a szabadság tényleges jelentőségén elmélkedjünk. A ’48-as forradalmárok, saját korukban és társadalmi helyzetükben, nem a testet rágó kórral, hanem a lelket emésztő betegséggel, a zsarnoksággal kellett szembenézzenek. Vallomásaikból tudjuk, hogy kiállásuk és bátorságuk gyökere és eredője hitükben rejlik, amely az általuk képviselt eszmék igaz voltát biztos tudásként fogalmazta meg számukra. Hittek és ezért nem féltek. Mertek és ezért – a szabadságharc katonai leveretése ellenére – győztek.

A mi közvetlen jelenünkben nem a zsarnokság képezi a veszély forrását, hanem e betegség. Ám a lélek, mely őket forradalomra, minket meg kitartásra és segítségre szólít, azonos: az Istenben bízó gyermek hite, aki Atyjának erős jobbkezében biztonságban érzi saját életét. Ez a Gondviselés legyen velünk mindörökké, mert ha ő velünk, kicsoda lehet ellenünk! Ámen.

Kolozsvár, 2020. március 14.

Bálint Benczédi Ferenc püspök

Kedves Olvasó!

Idős embertársaink figyelmeztettek már bennünket, hogy ehhez fogható időszak még nem volt az életükben. A különböző járványok, váratlan természeti csapások mind eltörpülnek a mostani állapothoz képest, hiszen olyan méreteket öltött és úgy fenyeget, melyhez foghatóval nem találkozott az emberiség. Nemcsak emberi életünket fenyegeti és kéri el nagyon sokunktól, hanem valóban arra is figyelnünk szükséges, ami könnyen megtörténhet, hogy a jövő időszak ismét nehézségeket tartogat számunkra. Aztán sokan anyagi létük féltése mellett arra is figyelnek, hogy mennyire sikerül megőrizniük szívük tisztaságát. Úgy tapasztaljuk, hogy a magam fajta idealistáknak sem kedvez ez a nehéz időszak, hiszen az, aki két kézzel kapaszkodik a valódi élet jó megoldásaiba, az nem dőlhet hátra megelégedéssel, hogy lesz, ahogy Isten akarja. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy élne bennem a legkevesebb törekvés is arra, hogy ellenszegüljek az isteni akaratnak, hanem inkább azt, hogy ebben a nehéz időszakban sem várhatjuk a sült galambot.

Az új helyzet, új megoldások keresését hozta magával, s mint szinte minden felekezet mi is arra törekszünk, hogy felébresszük a szunnyadó hitet, fellármázzuk az elbukni kívánó reménységet. Tesszük ezt, mert nem csak az örökösen bizakodó hívőnek van szüksége most még inkább lelki támaszra, hanem minden egyes embernek, akiben megdöbbentővé vált a gondolat, hogy talán ő is elkapja a vírust, talán szerencsésen kigyógyul, de az is megtörténhet, hogy nem, hiszen elég sok betegségben szenved azon kívül is.

Tagadhatatlanul egyre sürgetőbbé válik bennünk a késztetés, hogy menjünk, induljunk már szeretteinkhez egy új találkozásra. Érezzük, hogy soha nem voltunk ilyen szomjasak egy baráti kézfogásra, ölelésre, mint mostanában, de sajnos nem tehetjük egészségünk megóvása érdekében. Bármilyen különösnek tűnik, elérkezett az idő arra, hogy beszóljunk egy kicsit azoknak, akik korábban elleneztek minden közösségi oldalt. Most hálát adunk Istennek, hogy segíti kapcsolattartásunkat, mely egyre csak több ismerőssel, baráttal telítődik. Megfigyeltem a saját állapotomat, hogy bő három héttel ezelőtt sokkal kevesebb ismerősöm volt a nagy közösségi oldalon, mint ma. Alig van olyan nap, hogy újak ne jelöljenek ismeretségi körükbe. Lám ez a lehetőség nyitva áll minden unitárius hívő testvérünk előtt is, hogy folyamatosan csatlakozzanak azokhoz a virtuális gyülekezetekhez, ahol mindenki talál magának valami vigasztalót, reménykeltőt.

Úgy tapasztalom – szétnézve a rokonságban és baráti körömben, hogy manapság már nem is helyezünk sokan olyan nagy hangsúlyt a felekezetiségre, mint korábban tettük. Nem azt sejtetem, hogy ez a kor magával hoz egy összeolvadást, hanem arra utalok, melyet én is érzékelek, hogy mindennél fontosabb az egység tudatának erősítése. Tapasztaljuk, hogy senkinek sem oszt előnyt a hite, és nem jelent semmivel sem többet a túlélésben. Csak annyit tehetünk, hogy Isten láthatatlan kezébe kapaszkodunk, hiszen most még az is tilos, melyet korábban bármikor megtehettünk, hogy megragadjuk a mellettünk álló embertársunk kezét. A lélek mindennél fontosabb, mely átölel és felemel egyetlen közösséggé, melyben valóban soha nem tapasztalt mértékben eltűnt bármilyen megkülönböztetés. Figyeljük csak meg azokat az embertársakat, akik fájdalmasan rugódoznak saját céljaik előtérbe helyezéséért, s bármilyen régi szakértelemmel is rendelkeznek, magukra rántják azonnal a közvélemény ítéletét. Rossz időszak ez az egyéni érdekek villogtatására. Helytelen útjárás, aki egyéni feltörekvése érdekében félrelök másokat. Csak arra utalok ebben az összefüggésben, hogy milyen óvatosan közeledünk egymáshoz és ha fogyna a kijelölt távolság, azonnal kétségek kerítenek hatalmukba.

Nekünk, unitáriusoknak még nehezebb időszakot jelent ez a vírussal teljes és bajlódó korszak. Arra kellett volna fordítanunk minden erőnket, időnket és tapasztalatunkat, hogy visszahívjuk elkóborolt testvéreinket a régi akolba, melynél jobbat mi sem építhetünk, mint amelyet alapoztak elődeink, s melyre joggal büszkék lehetnek az örökösök. Ehelyett sajnos a mindennapi túlélés mellett alig marad némi lehetőség, hogy közvetlen kapcsolatban maradjunk a hívekkel. Jó lehetőség a fennebb említett közösségi oldal, mely adva van azok számára, akik láttak és látnak benne jövőt. Aki nem, ahhoz sajnos nehezen jut el az üzenetünk.

Mindannyian reménykedünk, hogy hamarosan a közösségi oldalak mellett, nemcsak virtuálisan, hanem személyesen is találkozhatunk. Lelki közösségünk, a személyes találkozás örömében válik ismét teljes egységgé és közösen templomaink csendjében is építeni tudjuk Isten országát.

Atyafiságos tisztelettel és szeretettel: Pap Gy. László unitárius lelkész

Wass Albert

Látható az Isten

Fűben, virágban, dalban, fában,
születésben és elmúlásban,
mosolyban, könnyben, porban, kincsben,
ahol sötét van, ahol fény ég,
nincs oly magasság, nincs oly mélység,
amiben ő benne nincsen.
Arasznyi életünk alatt
nincs egy csalóka pillanat,
mikor ne lenne látható az Isten.

De jaj annak, ki meglátásra vak,
s szeme elé a fény korlátja nőtt.
Az csak olyankor látja őt,
mikor leszállni fél az álom:

ítéletes, zivataros,
villám-világos éjszakákon.

Mindennapi életed a templomod és a vallásod

Bartók Béla Unitárius Egyházközség – Budapest

Kedves Olvasók! Terveink szerint soron következő lapszámainkban bemutatjuk a Magyarországi Unitárius Egyházkerület gyülekezeteit. A lelkész szolgálatával van jelen a gyülekezet élő közösségében ezért gyülekezeteinket a lelkészeink „szemén" keresztül próbáljuk megjeleníteni és megmutatni.

A Bartók Béla Unitárius Egyházközség utcafronti bejárata a Hőgyes Endre utca3. alatt

2001-től vagy a Bartók Béla Unitárius Egyházközség lelkésze. Néhány szóban mi a legfontosabb, amit elmondanál magadról?

Léta Sándor vagyok, 2001 óta élünk családommal együtt Budapesten. Tanulmányaimat a Kolozsvári Protestánst Teológiai Intézetben végeztem 1989-ben. Első gyülekezetem a Petrozsényi Unitárius Egyházközség volt, amelyben 1989-2001 között végeztem a lelkészi szolgálatot, itt alapítottunk feleségemmel családot, és születettek meg gyermekeink. A következő lépés már a Bartók Béla Unitárius Egyházközség lelkészi állásának betöltése volt.

Néhány szóban ismertetnéd a gyülekezet történetét?

A Bartók Béla Unitárius Egyházközségünk (volt Misszióház) 97 éves gazdag történettel rendelkezik 1923-al kezdődően. Trianon után, sok unitárius áttelepült Erdélyből Magyarországra. A kolozsvári egyházi központ szükségét látta a már meglévő budapesti unitárius templom mellé egy missziós központ létesítésének. A szervezéssel Csíki Gábor lelkészt bízták meg. Előzetesen a püspökség beszélt a tervről az angol és amerikai unitárius testvérekkel is, akik felajánlották segítségüket. Csíki Gábor kiutazott Angliába és Észak-Amerikába pénzt gyűjteni a missziós célra. Egy év alatt annyit gyűjtött össze, hogy meg tudták vásárolni a Hőgyes Endre utca 3. szám alatti ingatlant (akkor még Rákos utca volt a neve).

A Misszióház otthont biztosított az időseknek. Diákotthont és konviktust működtetett a Budapesten tanuló erdélyi diákoknak. A szórványban szolgáló lelkészeknek szolgálati lakást adott.

1953-ban államosították az épületet. Ebben az időben már az erdélyi egyházi vezetés nem szólhatott bele a magyarországi unitáriusok életébe. Önálló vezetés jött létre, azokból, akik Erdélyből áttelepültek és létrehozták a Magyarországi Unitárius Egyházat.

A rendszerváltás után Egyházunk a teljes ingatlant igényelte, sajnos nem nagy sikerrel. Az egyház akkori ügyvédje dr. Murvay Sámuel foglalkozott a kérdéssel, aki az ügy érdekében mindent megtett. Az állami hatóságok az igénylés jogalapját nem ellenőrizték, hanem bejegyeztették a 10 éves elidegenítési tilalmat. Az eltelt 10 év még súlyosbította és bonyolította az ügyet. Az elidegenítés 2003 februárjában lejárt. Közben az egyházi vezetés is megváltozott. Az addigi püspök Bencze Márton és főgondnok dr. Murvay Sámuel ügyvéd nyugalomba vonultak 2001-ben. Az új vezetőség Rázmány Csaba püspök és Mikó István főgondnok megoldást keresett. Kezdetben az állammal való tárgyalások nem voltak eredményesek. A hivatalos levelek, kérelmek válasz nélkül maradtak.

Az állam az egész ingatlant átadta IX. kerületnek. Telekkönyvileg is átírták az önkormányzatra, meghagyva a mellékjegyzetet, hogy az egyháznak 25%-ban használati joga van. Újabb tárgyalások és egyeztetések után 2004 végén társasházzá alakították az ingatlant, amelyben az egyház 25% részben lett tulajdonos. Ez újabb kihívásokat jelentett, amikor egy templomos ingatlannak egy közös tulajdonú társasházban kell működnie.

Azóta eltelt újabb 15 év. Ezalatt egyházközségünk eredményes hitéleti és kulturális programokat szervezett a híveknek és az érdeklődőknek.

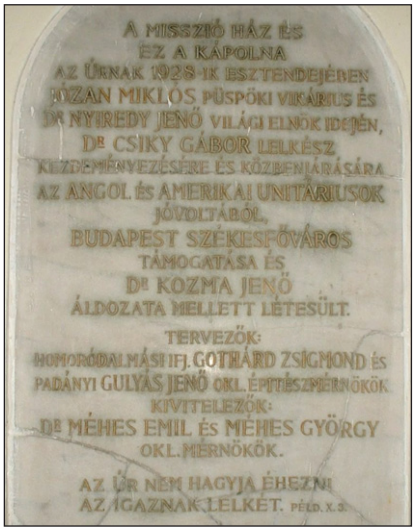

A Misszióház átadásakor 1928-ban elhelyezett emléktábla

Egyházunk alapvetően lelkészközpontú, ilyen a hagyománya és a szerkezete, habár felépítésében a kettős vezetés, a presbiteri jelleg az irányadó. Ennek kapcsán milyen a viszony a lelkész és a gyülekezet között? Hol vannak az erősségek és hol a kényes pontok az együttműködésben?

Kettős cél vezérli egyházközségünk vezetőségét: egyrészt megnyitni a templomot a kultúra, művészet és zene előtt. Ennek érdekében helyet adunk koncertek tartásának a

csodás akusztikával rendelkező templomunkban. Másrészt pedig szeretettel fogadjuk az érdeklődőket is ezen kulturális eseményekre, hogy megismerjenek bennünket, és azokat az értékeket, amelyeket képviselünk.

A 2006-ban megalakult Perczelné Kozma Flóra Nőegylet gazdag programokkal és rendezvényekkel járul hozzá az egyházközség életéhez. Nőegyleti Önképzőkör működik havi rendszerességgel. Tevékenysége mozgatja meg a gyülekezet egy részét, érdekes programok szervezésével. Ezen események gyümölcse a Flóra füzetek kiadványa, melyek már több alkalommal is megjelentek.

A szellemi és lelki fejlődésünkön túl a gyakorlati tapasztalatátadásra, illetve a közös munkára is figyelünk, például sor került zakuszkafőzésre, szilvalekvár főzésre, házi szappan készítésre, kézimunka körre. Minden hónapban legalább egy alkalommal közös ebédet igyekszünk megszervezni, amikor közös főzés, sütés és asztalközösség mellett igyekszünk jó hangulatot teremteni. A közös kenyérsütés, kézimunkázás, éneklés és imádkozás erősíti hitünket és összetartozásunkat.

Konfirmáció – 2019

2011-ben megünnepeltük a Bartók Béla Egyházközség megalakulásának 10 éves évfordulóját. Rendszeresen megemlékezünk Bartók Béla személyéhez fűződő eseményekről is, pl. ünnepi istentisztelet keretében emlékeztünk meg Bartók Béla születésének 135. évfordulójáról 2016. március 20-án.

A 2014-2015-ös éveket nőegyletünk, Perczelné Kozma Flóra névadója emlékének szentelte, megemlékezve róla és megjelentetve két Flóra-füzetet, melyek tartalmazzák életét és munkásságát.

Az új orgona – 2019

Nemecsek Ernő emléktábla avatására került sor 2016. szeptember 21-én *A múltunk megbecsülése – jövőnk záloga* címmel. Nemecsek Ernő emléktáblájának felavatása, regénybeli lakóházánál, a Ferencvárosi Önkormányzat és a Bartók Béla Unitárius Egyházközség támogatásával valósult meg

Az új orgona felépítése 2019. május 7-9 napjain történt meg Pap Zoltán Székelyudvarhelyi orgonaépítő és az Egyházkerület áldozatkész munkájának eredményeképpen. Férfi tagjaink erejére is számíthattunk, amikor a régi orgonánk lebontását és az új orgona felépítését végeztük.

Minden évben van konfirmáció, több vagy kevesebb fiatal részvételével. Emellett mindig vannak felnőtt érdeklődők, akik felnőtt konfirmálásban szeretnének részesülni.

Programjainkat a gyülekezet minden tagja számára hirdetjük és várjuk az érdeklődőket és ezután is hangsúlyozzuk, hogy minél színesebb egy esemény, és minél többen veszünk részt benne, annál többet tanulhatunk egymástól.

A templomunk, gyülekezeti termünk és az iroda díszítésében is kiveszik részüket a hívek. Virágot hoznak, disztárgyakat adományoznak, képkeretezéssel, könyvek adományozásával, gáztűzhellyel, tányérokkal, konyhai eszközökkel gyarapítják a „közös vagyont."

Mint egy nagy család úgy éljük a gyülekezeti és templomi életünket. Mindehhez elengedhetetlen az együttműködés, a jó viszony és a közös haladásnak a vágya lelkészi és világi oldalról egyaránt.

Minden gyülekezetben szinte jelszóként hangzik el a fiatalosodás és megújulás igénye, viszont ez az a korosztály, amely a jelenlegi élethelyzetben a legkevesebb szabadidővel rendelkezik. Ennek ellenére milyen lehetőségeket lát erre a lelkész?

Sajnos, nagyrészben külső hatásra, tőlünk független okokból, változnak az idők, és az a struktúra, amit az egyház korábban kialakított és ajánl az idősebb vagy éppen a fiatalabb híveknek, már nem elég vonzó, nem elégíti ki a megváltozott igényeket.

A templomba járást nehezíti, különösen Budapesten az ingázás, a felnőttek és gyermekek elfoglaltsága, hétköznapi leterheltsége. A hétvégi tevékenységek között nem a templom és a lelki élet gyarapodása áll az első helyen. Habár személyesen beszélgetve, nagy igény mutatkozik a lelki élet terén is, csak a megfelelő alkalmat és időt kellene ehhez megtalálni, akár a templomban akár a templomon kívül.

A mai fiataloknak valami pluszt kell adni, és még valahogy a templomon kívül is meg kell őket szólítani. Ezek alapján azt a következtetést vonthatjuk le, hogy ha megtaláljuk a hívek és fiatalok érdeklődési körét, akkor sokkal inkább részt vesznek a közös programokon. Ezeknek igyekszünk eleget tenni.

Felvetődik a kérdés, körülbelül mekkora a gyülekezet? Milyen a taglétszám alakulása és erre építve, milyenek az esélyek, hogy vonzó legyen és maradjon sokak számára? Hogyan lehet jobban nyitni az emberek felé, úgy, hogy közben ne veszítsük el hagyományainkat, értékrendünket, unitárius identitásunkat?

Közösségünkben minden évben gyarapodás észlelhető. Az érdeklődés fenntartása és újabb aktív hívek befonása érdekében meg kell találni azokat a közös programokat, eseményeket, amelyekben szívesen részt vesznek a tagok, nemcsak résztvevőként, hanem akár szervezőként is. Az új dolgok mindig felkeltik az emberek figyelmét és érdeklődését. Új lehet a fiataloknak rég gyakorolt szokások, hagyományok megtartása, feleleventése a gyülekezetben.

Helynöki vizitáció – 2019

Mi jelenleg a legnagyobb kihívás a gyülekezetben? Melyek a legfontosabb tennivalók?

Időhiányban küzd korunk embere. Sok más kihívás elvonja az emberek figyelmét az egyházról, vallásról. Rengeteg program, esemény közül választhatnak a hívek. Emellett családi elfoglaltságuk is távol tartja a híveket a vasárnapi templomba járástól. És azt is figyelembe kell vennünk, hogy fellazult a megszokás hatalma, ereje. Lelki erőre és akaratra van szükség, hogy rendszeressé váljon a templomba járás és a vasárnapi egyházi programokon való részvétel. Ezt a pozitív hozzáállást kell magunkban és híveinkben erősítenünk, hogy van amiért és van akiért felkeresnünk a templomot, mert ott érdekes programok és események várnak. S amikor eljutunk odáig, hogy hiányzik a hívek közössége, akkor járunk a jó úton.

Miben látja az egyházközség jövőjét? Hogyan néz ki a jövő Bartók Béla Unitárius Egyházközsége és a jövő Unitárius Egyháza?

Unitárius Egyházunknak és benne Egyházközségünknek a jövője az aktív, cselekvő hívek közösségén fog múlni. Bibliai példával élve: bár egy test, de annak sok tagja van, és mindenik tagnak megvan a maga fontos szerepe a test életében (1Korintus 12).

A hívek lelki életének ápolása, családias hangulat megteremtése, közös programok szervezése, mely sokakat megmozgat és összehoz, egységet teremt, szellemi és anyagi javak megosztása a közösség érdekében, és egy másik bibliai üzenet érvényesítésével: részt venni az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban (Apostolok Cselekedetei 2,42) – íme egy pár fontos kihívás, mely biztosítja az egyházunk jövőjét.

Köszönöm egyházközségünk tagjainak, hogy programjainkat örömmel fogadják és anyagilag, szellemileg is támogatják azok létrejöttét. Bízom benne, hogy szeretetben össze tudjuk tartani a közösségünket. Isten áldása legyen mindnyájunkkal életünk során!

– szerk

Pályafutásom a végtelenség csillagösvényén

Hogyan kerültem én a teológiára? És hogyan lettem gyakorló segédlelkész a Magyarországi Unitárius Egyházkerületben? Mikor az ember visszagondol az addig eltöltött életére, mindig magyarázatot talál rá, hogy miért éppen ott van, ahol van, miért éppen azt csinálja, amit csinál, hogy aztán rá tudja mondani: *„Nekem ez a sorsom. Ez így volt megírva. Ez az isteni terv, másként nem is lehetett volna."* Az elme folyamatosan arra törekszik, hogy betöltse az élettérkép vakfoltjait, lehetőleg színes-, és az egyén számára pozitív előjelű magyarázatokkal, hogy célirányosabbnak tűnjön a máskülönben eléggé kesze-kusza élet, s ezáltal elviselhetőbb és elfogadhatóbb legyen az a valóság, amely éppen őt körülveszi, s az a személy, akivé éppen vált. De hogy ténylegesen miért van ott az ember, ahol éppen van, azt csak a Jóisten tudja...

Hogyan kerülök hát én is oda, ahol éppen most vagyok? Ezt is csak a Teremtő tudhatja igazán, ám bemutatkozóként e hasábokon legitim válaszokat keresek e kérdésre, egymásmellé tapasztva a múlt képlékeny emlékkockáit. Hogyan lettem, én, Albert-Nagy Ákos István – no lám, ennek a sok névnek is megvan a maga története – hogyan lettem a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének gyakorló segédlelkésze és hittanoktatója?

Egyértelmű válasz nincs, de most megpróbálom bebizonyítani, hogy ennek így kellett lennie. Elsőként vegyük például azt az egyszerű tényt, hogy megszülettem 1990. augusztus 13-án Sepsiszentgyörgyön. Már ez is önmagában megindokolja azt, hogy nekem itt kell lenni ezen a golyóbison...

De hogy mért éppen unitárius pap lettem, és miért nem inkább orvos, rendőr, légiós katona, pilóta, csellista, turisztikai idegenvezető vagy világjáró, ami egyébként mind szerettem volna lenni, ha nem is egyszerre, azt már nem olyan könnyű bebizonyítanom (a csellistát, azt még mondjuk sejtem, hogy miért nem lettem: a mai napig nem fogtam a kezembe még csellót... no persze nem mintha repülőt azóta sokat vezettem volna). Lássunk hát néhány feltevést pályaválasztásom okaként:

– Talán azért választottam ezt a pályát, mert voltak unitárius papok a családban (Pásint Mihály, Albert Lőrinc, Albert Attila), s a vér kötelezett.

– Talán azért választottam, mert kimondatlan családi elvárás volt a *„tisztességes, megbecsült szakma"* választá-

sa, hol az orvosi, a jogi, a mérnöki és végső esetben a teológiai pálya jöhettek szóba.

– Talán azért választottam, mert nagymamám minden vasárnap megvesztegetett egy finom fagylalttal, csakhogy elmenjek vele a templomba. És bár a fagyi egy idő után elmaradt, ahogyan aztán nagymamám is, én ott ragadtam a szent hely bűvkörében.

– Talán azért választottam, mert egy másik nagyszülőm sokat hangoztatta: *„ez a gyermek annyit beszél, hogy papnak kéne adni."*

– Talán azért választottam, mert gyermekként nem kaptam elég figyelmet, s ezt a hiányt mások figyelmének rám irányításával akartam kompenzálni.

– Talán azért választottam, mert a szeretet hiányérzetéből erényt akartam kovácsolni segítve azokat, akik hasonlókat tapasztaltak vagy tapasztalnak.

– Talán azért választottam, mert a teológiára jelentkezők zöme olyan lélek, aki családjában valamilyen módon megsérült, és gyógyulásképpen a világ kiigazításáról, helyreállításáról és megváltásáról álmodik...

Én is közéjük tartozom... Én is megsérültem... És én is álmodni akartam... És álmodok is mind a mai napig, annyi különbséggel, hogy ma már tudom, nem a világot kell helyreállítanom, hanem ez a helyreállítás bennem megy végbe. Magam kell megvívnom a saját kis forradalmaimat magammal az új és jobb világ–, az új és jobb ember megszületése reményében. A többi az Isten dolga.

Egy ilyen önmagammal való harc eredményeképpen érkeztem ide, Budapestre is. 26 évesen ugyanis hivatásbéli kapuzárási pániktól hajtva a teológiát berekesztve elindultam a színészi pálya felé. Azonban pár évet eltöltve a színművészeti egyetem fedélzetén, s egy pár hónapot tengődve egy színháznak nevezett hal sötét gyomrában rájöttem: az én feladatom nem ott van, hanem egy másik városban az emberek között. Persze nem azért jöttem most a fővárosba, hogy bármiféle megtérést hirdessek, mert arra nem kaptam felhatalmazást, de arra igen, hogy két fontos dolgot kövessek az életben: a nagy szellemet és a nagy szerelmet. E két fontos elem furcsa térbeli összehangolódása hívott engem Magyarországra, ahol dr. Czire Szabolcs tanítómesterem látott egyházépítő munkához, és Biró Borbála párom fogadott otthonába.

Itt véget is ér rövid pályafutásom hosszú története. Így vagyok én itt, ahol vagyok, gyakorló segédlelkész a Magyarországi Unitárius Egyházkerületnél. Ez az én magyarázatom, ez az én alibim. Ezzel tudom igazolni létezésem evidens voltát. S ha mégis nem így lenne... azt a Jóistennél kérjék számon!

Albert-Nagy Ákos

Emlékezés Miklósi-Vári Katinka unitárius lelkészre

Miklósi-Vári Katinka unitárius lelkész (1972-2010) halálának tizedik évfordulója alkalmával 2020. március 7-én Lelkésznőként Isten és az ember szolgálatában címmel emlékkonferenciát tartottak Firtosmartonosban.

A közös emlékezés a firtosmartonosi temetőben kezdődött, ahol a jelenlevők megkoszorúzták Katinka nyughelyét. A templomban tartott istentiszteleten **Kovács István** sepsiszentgyörgyi lelkész imája után, **Székely Kinga Réka** lelkész az emlékkonferencia szervezője emlékbeszédében a Katinkával közös személyes emlékein keresztül, a nőként megélt lelkészi hivatás szépségéről, nehézségeiről és különbözőségeiről beszélt. Kiemelte a Katinka életét meghatározó és irányító erős istenhitet, amely végig erőt adott Katinka számára, hogy gyógyíthatatlan betegsége során is szembenézzen az elmúlással és hittel adja vissza lelkét Teremtőjének.

Az emlék-istentiszteletet követően Miklósi-Vári Katinka életéről, lelkészi munkájáról hiteles vallomásokat hallhattak a jelenlevők a kortárs barátok és munkatársak visszaemlékezéseiben. **Vályi-Nagy Ágnes** bázeli református lelkész, **Demeter Erika** korondi unitárius lelkész, **Jakab Imola** siménfalvi református lelkész, **Szent-Iványi Ilona** budapesti unitárius lelkész megemlékezéseiből nyilvánvalóvá vált, hogy Katinka életével és rövidszolgálatával ma is élő értékeket, érzéseket, emlékeket hagyott maga után a körülötte élőkben.

Balogh Zoltán református lelkész, miniszteri biztos *A protestáns lelkész közéleti szolgálatának 21. századi lehetőségei, különös tekintettel a női lelkészekre* című előadásában a lelkészek közösségépítő feladatáról és felelősségéről, a női lelkészek erejéről és az emberi kapcsolatokat megtartó erejéről beszélt.

Ezt követően az emlékkonferencia a művelődési házban folytatódott ahol **Bartha Mária Zsuzsánna** kocsordi lelkész tartott előadást *Lelkésznőként Isten és ember szolgálatában* címmel.

Az előadás után **Szász-Cserey Katalin** firtosmartonosi unitárius lelkész emlékező beszéde zárta a felszólalásokat, melyet szeretetvendégség követett.

UÉ

Lelkésznőként Isten és ember szolgálatában

Miklósi-Vári Katinkára emlékezve nagyon találónak érzem a címet. Az istentiszteleten megható és hiteles módon emlékeztünk és elevenítettük fel Katinka életét.

Jelen elmélkedésem alapját, a teljesség igénye nélkül, azok a lelkészi és női mivoltból adódó egzisztenciális, útkereső, határhelyzetben hitelességre törekvő kérdések adják, melyeket már elsőéves teológusként is megfogalmaztunk és azóta is újra és újra felvetődnek.

Nem volt túl sok példa előttünk a női kiteljesedett lelkészi szolgálat terén. Az előttünk levő évfolyamon három lány és mi, a második rendben felvételt nyert három lány próbáltuk megtalálni helyünket választott hivatásunkban. Mindannyian lelkészként szolgálunk azóta is, Katinka is szolgált az utolsó pillanatig.

Huszonéve érdekesség volt a női teológiai hallgató. Református, evangélikus testvéreinknél minden évfolyamon volt egy-két nő, de nem több. Nálunk 1990-ben indult újra, a két világháború között végzett három női lelkészt követően. Elég gyakran kérték tőlünk, hogy a női szempontot is fogalmazzuk meg, fel is lett adva a lecke az öndefinícióra! Közben a kérdőjelek is sokasodtak és inkább bizonyítani kellett, hogy női mivoltunk ellenére is képesek vagyunk elvégezni és alkalmasak vagyunk a szolgálatra. Aztán, ahogy teltek az évek, kiderült, hogy igen!

Azóta változott a perspektíva. A tanári, orvosi, pszichológus pálya is átértékelődött a köztudatban, mert egyre több nő gyakorolja (egyértelmű presztízsvesztéssel jár). Még az olyan férfiasnak tartott pályán, mint az állatorvosi is többségbe kerültek a női orvosok. 18 évvel ezelőtt a Minnesotai Állatorvosi Egyetemen tettünk látogatást a férjemmel, aki akkor még állatorvos hallgató volt. A nyugdíjas orvos bácsi megkérdezte, hogy Kolozsváron milyen arányban vesznek részt a képzésben férfi-női állatorvosok. Nem is igazán értettük, hogy ez miért kérdés egyáltalán, mert 90 % férfi volt akkor, mára éppen fordítottja pont, mint akkor Minnesotában.

Teológiára azóta sokan jelentkeznek, eredményesen el is végzik, nálunk, unitáriusoknál már nincs megkülönböztetés a férfi és női hallgatók felvételekor. A lemorzsolódás is alacsony a női lelkészeknél. Mi, unitáriusok minden veszteséget számon tartunk, legyen az, mint Katinkáé szomorú, tragikus betegség, nagyon érzékenyen érinti a közösségünket.

Útkereső és úttörő hangulatban arra jutottunk, hogy nem az a legfontosabb szempont, milyen nemű a lelkész, hanem sokkal inkább a hitelesen megélt hivatás. Ehhez hozzátartozik minden eddigi tapasztalatunk és a fejlődés életútja. Azóta sokszor feltettem a kérdést, amit Edwin Friedman rabbi tett fel: *„Melyik ősöd szentelt pappá?”* Magát a fogalmat is Katinkától tanultam, mint ezt a mondókát. *„Árnyék mögött fény ragyog, / Nagyobb mögött még nagyobb, / Amire nézek, az vagyok.”*

Engem letaglózott az a művészi kifejezésmód, sűrű elfoglaltságú, mindenütt jelenlevő alkotni akarás, teremtő káosz, ami körülvette Katinkát. Vele tanultam meg rengeteg dolgot, például, hogy a szindaktilia és a szinopszisból a *„szin”* tag azt jelenti, hogy együtt, együvé, egy. Teremtő képességére jellemző volt a kapcsolódni tudás, nem véletlen, hogy ma ennyien itt vagyunk, a tízéves évfordulón.

Közben próbáltunk hitelesen hivatás szerint élni, erre találtam most egy találó összefoglalást. A német teológus, Manfred Josuttis megállapítása mintha ránk is érvényes lenne: *„A protestáns lelkipásztor egy különleges lény: képzettsége és szerepe szerint tanító funkciója van. A szolgálatára nézve a papok közé tartozik. Teológiai önértelmezése szerint leginkább próféta szeretne lenni. De az idejének nagy hányadában valószínű, hogy adminisztrációs ügyintézéssel és közösségi szabadidő-szervezéssel foglalkozik.”*

Neki nagyon fontos volt, hogy Női lelkészség láthatóvá váljon, elmesélhető legyen. Mert ki lehet igazi lelkész? Bajszos, öltönyös, jó kiállású nagycsaládos az „igazi” lelkész? A lelkészi szereppel kapcsolatban rengeteg elképzelésünk, elvárásunk van. Állandó és soha meg nem unt téma a lelkészi szerep, lelkészi identitás kérdése a lelkészi körökben is, de főleg a gyülekezetekben. Olyan ez, mint gyereknevelés, a foci vagy a politika, mindenki jobban ért hozzá, mint az érintettek. Mégis mi a helyzet valójában a lelkészi szereppel? 1Tim 3 szerint világos, hogy egyfeleségű, gyermekeit jól nevelő, nem részeges, nem pénzsóvár, tisztességes, megfontolt, vendégszerető legyen egy lelkész.

Jézus azonos volt önmagával, azaz hiteles volt. A lelkész(nő) akkor tud igazán lelkész lenni, ha nem szerepet játszik, hanem önmagával azonos és így tud lelkészi szolgálatot végezni. Ha nem megjátssza magát, hanem önmagát adja. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy túlzott őszinteséggel kitárulkozik. Sokkal inkább azt, hogy ismeri saját adottságait, határait, erősségeit, gyengéit, és ezeknek megfelelően van jelen lelkészi szolgálatában.

Ez a szó, hogy hiteles, nem is szerepel a Bibliában. A helyén azt találjuk igaz, vagy igazságos. Ma mégis feltűnően sokat használt kifejezés, mikor hiteles emberről, hiteles művészetről stb. értekezünk. Valószínűleg azért, mert sok a hamisítvány, dől a bóvli. Beszédben is, emberben is. Erre különösen érzékeny volt Katinka is, messziről megérezte, ha valami nem valódi.

Gyülekezeti lelkészként első állomáshelyemen az idősebbek egyszerűen úgy szólítottak tiszteletes úr. Persze humorosnak tűnik, mégsem annyira nevetséges.

Amilyen mélyre, messzire tudunk visszatekinteni, olyannyira tárul fel előttünk a lehetséges jövő perspektívája. Amire nézek, az vagyok...

Katinkával a vácrátóti botanikus kertben kipróbáltuk a harangjátékot...enyém töredezett, darabos dráma, az övé kimunkált dallam, lélekharang játéka. Így hallom most is.

A hiteles önazonossághoz érdemes a lelkészi hivatásban jelen lenni. Ma is és mindenkor.

Bartha Mária Zsuzsanna

Otthon vagy otthon? - Gondold újra!

Ha napjainkban feltesszük a kérdést pároknak: Mit találnak a legnehezebbnek a mai világban egy férfi és egy nő számára? Majdnem minden esetben azt halljuk, hogy kifáradtak, kimerültek, meg vannak akadva a változó szerepek, a követelmények nyomása miatt.

Évtizedeken át a párkapcsolatokban a párok kapcsolati élete- megtanulni kommunikálni, megváltoztatni a hibás mintákat, az életciklusok különböző szakaszaiban alkalmazkodni- volt a kérdés, mára maga az életciklus változott, és a kérdések így tevődnek fel: Mennyi egy gyermek értéke? Helyettesítheti- e a gyógyszer az emberi akaratot? Mi a megfelelő arány munka és család között? Befolyásolhatók-e a nemek közötti határok? Van-e a házastársi elkötelezettségnek határideje?

Ezek olyan kérdések, melyeknek megválaszolásához értékítéletre van szükség, és az élet prioritásainak újragondolására, átsorolására. Bár első olvasatra azt mondhatnánk, hogy ezek a változások elbizonytalaníthatják, megterhelik az egyént, egymás felé elidegenedést hozhatnak, azt is érdemes észrevennünk, hogy több szabadságot adnak olyan választásokra, lehetőségekre, amelyek közös életük minőségi javulását ígérik.

Az alábbiakban néhány olyan nézőpontot vázolunk fel, amelyek összehozhatják a párok életét azzal az idővel, világgal, amelyben életük zajlik.

Munka és párkapcsolat

A munka és család napjainkra egyenlő jelentőséget nyert, a nők bekapcsolódását a gazdaságba nem kísérte a házasság olyan kulturális megértése, ami ezt az átmenetet megkönnyítette volna. Férfiak és nők egyaránt beragadtak a tradicionális szerepekhez kapcsolódó hiedelmekbe, még akkor is, ha mindketten folytatják szakmájukat, íme egy példa: a nők támogatók, a férfiak versengők. Ideje ezeket a szerepekhez a nemiség mentén kapcsolódó hiedelmeket megkérdőjelezni, újragondolni. Így a pár mindkét tagját elsődlegesnek kell tekinteni mind a munka, mind a család szemszögéből. Mindkét nem birtokol feladat-orientált illetve kapcsolativiszonyulási készségeket is.

Érdemes páronként átbeszélni a munka és a család kiegyensúlyozásának megélését, akár közös a véleményük, akár eltér. Segíthet a kapcsolat épülésében, ha a háztartási feladatokat mindkét partner feladatának tekinti és hasznuk származhat abból is, ha más, hasonló élményű párokkal oszthatják meg tapasztalataikat. Ebben az otthonülős időszakban, még unaloműzőként is jól jöhet, ha a párok összeírják a háztartással kapcsolatos feladatokat, lehetőleg mindent, mint az asztal leszedés ebéd után, fűnyírás, porszívózás, stb.. Nagyjából egy kilencven tételes lista születik, aztán jelölje be mindenki, hogy mely feladatokat végyzi ő. Érdemes átbeszélni.

Technológia és párkapcsolat

A technológia elérte a párok magánszféráját, főként olyan értelemben, mintha a technika irányítaná őket és nem fordítva. Ma már senki számára nem meglepetés az internet – hűtlenség és a kiberszex. A világháló nem korlátozza a kapcsolatok számát, végtelen számú ismeretlen másikkal lehet kommunikálni, közölhetők szenzációs történetek, pornográf hajlamok, stb. Természetes, hogy nem csak feszültségforrás a technológia, hanem az élet támogatásának tartozéka is például a szétszóródott családok esetében, ahol általa mindennapossá válhat a kapcsolattartás gyermekkel, hitvessel, testvérekkel, miközben évente csak kétszer-háromszor találkoznak.

Mindenképp hasznos lehet megválaszolni magunknak az alábbi kérdéseket: Ki és mikor használja az internetet? Hasznos információforrás-e a háztartásban vagy az elvonulás eszköze lett, esetleg a közös ágyból való menekülésé?

Idő és kapcsolat

Látva, tapasztalva az őrült, nyomasztó tempóban élő párokat, kimondhatjuk, hogy a párok életére a legnagyobb hatást talán az idő gyakorolja. Alapprobléma: hogyan kezelik a párok az idő múlását, és hogyan élik meg egymást az idő perspektívájában (eltolódások a személyes élet kronológiájában pl.mikor akarnak házasodni, gyereket vállalni; ugyanígy feszültséget kelthet egy kapcsolatban az időbeosztás kérdése, főként, ha másként vélekednek a szabályosság szükségességéről és a jövőtervezés vagy a pillanatnak élés dilemmájáról. Napjainkban a munka és a technológia egyre fokozottabban felhívja a figyelmet az időre, mint a meghitt kapcsolatok minőségi fenntartásában kritikus tényezőkre. Az ugráló munkabeosztás, a munka zaklatott üteme, a hosszúra nyúló munkanapok miatt a közös idő megcsappanása, stb., mind kihatnak a párok együtt tölthető idejének mennyiségére és minőségére, új kihívások elé állítva: hogyan lehet szinkronba kerülni, hogyan lehet biztosítani a közös szórakozást, intim perceket, hogyan nyerhetnek időt gyermek nevelésre, probléma megoldásra, életük közös építésére. Bár a munka, a kapcsolat és a család közötti egyensúlyozás kihívásait mindkét fél megtapasztalja, az adatok szerint a nők vállára sokkal több hárul a háztartásból és gyermeknevelésből, mint a férfiakra. Ráadásként mindehhez, még hozzáadhatjuk, hogy a modern technikának

köszönhetően ma már az egyetlen határ a munka és otthon vagyis a párkapcsolat között az időbeliség. A felgyorsultság érzése újabb kihívást jelent, amikor át kell váltani a feszes munkatempóról, a technika gyors világáról az emberi kapcsolatok lassúbb ütemére.

Van három mítosz az időről, amelyek megakadályozzák az idővel való sikeres megbirkózást: a spontaneitás, a végtelen tökéletesség és a kontroll mítosza.

A spontaneitás mítoszában arról van szó, hogy bármilyen hektikus a partnerek időrendje, az öröm, a szex, a páros aktivitások csak úgy megtörténnek, de nem, ezeket is be kell tervezni.

A végtelen tökéletesség mítosza ellehetetleníti az alkalmazkodást, azt az illúziót kelti, hogy minden tevékenységüket vihetik, dolgozhatnak, amennyit csak bírnak, mégis találnak időt egymásra. Le kellene számolni azzal a fantáziával, hogy létezik emberi élet korlátlan karrierrel, mindenre elegendő szabadidővel, gyermekneveléssel, romantikával.

A totális kontroll mítosza azon alapul, hogy az emberek nem ismerik fel azoknak a rendszer-erőknek a hatalmát (munka, adminisztráció, technológia, stb.), amelyek formálják életüket, idejüket. Ez rögtön világossá válik, ha ezeket a kérdéseket megválaszolják: Milyen alkalmakkor szervezi életüket az óra vagy az előrejegyzési naptár? Naponta hányszor használják a naptárjukat vagy a telefon időszervezőjét?

Érdemes kipróbálni P. Fraenkel egyperces örömpontok gyakorlatát, amelyet elfoglalt párok időmintáinak javítására dolgozott ki. A gyakorlat lényege, hogy minimális idő ráfordítással, nagyobb kötődés érzete alakuljon ki. Pl.: egy csók, egy ölelés, virág, édesség, simogatás, szavak, amelyek a másiknak örömet okoznak, egy vicc, verssor, gyors tánc, ima, stb. Ezekből az egypercesekből érdemes hatot eloszlatni a nap folyamán. Kiemelendő: ezzel a gyakorlattal nem lehet kiváltani az együttes időt, ez csak ráadás!

A fennebb érintett kérdések, de mások is, mint a gyakori válás és újraházasodás, a nevelőszülőség, a homoszexualitás, az örökbefogadás, a genetikai térkép alapján tervezett gyermekek egészen új elképzeléseket követelnek párkapcsolatról, szerelemről, gyermekvállalásról, elköteleződésről, intimitásról. Azonban mindenképp segíteni tud, ha megválaszolják a jó párkapcsolati működés két alapkérdését:

Mi a közös célunk párként? Mi az én személyes felelősségem? Ez utóbbi hosszas önismereti munka eredményeként szokott megszületni, de érdemes végigjárni, mert aki önmagával boldogul, szinte bárki mással is képes.

Pál Tünde

Trianon-100

100 éve írták

Részletek a Zsakó család levelezéséből

Zsakó István (1840-1926) volt az első, aki elhagyta Torockót, a család ősi fészkét. A Kolozsvári Unitárius Gimnázium után Selmecbányán tanult az Akadémián. Ezután Kolozsváron jogi végzettséget szerzett, és előbb a Gyulafehérvári, majd a Kolozsvári táblán dolgozott bíróként. Gyermekei közül heten érték meg a felnőttkort, és ezt a generációt utolérte az erdélyi magyar sors: a család szétfutott, 3 fia Budapesten vállalt hivatalt, 3 lánya és 1 fia maradt Kolozsváron.

A hét Zsakó testvér levelezése fennmaradt, ebből a forrásból sejthető, mi foglalkoztatta a népes családot 100 évvel ezelőtt.

A háború és a Trianoni trauma sebei frissek és fájók. A férfiak hadifogságban vannak, nem jönnek hírek felőlük, az értük való aggodalom ott van minden levélben. Szibériából a bécsi vöröskereszten át jött egy értesítés 1920. január 25-én, miszerint 1919 márciusában dr. Zsakó Andor (a legidősebb Zsakó fiú) Kanszkban egészséges, és egy éve nem kapott hírt hazulról. 1920. július 5-én érkezett Szibériából az a lap, melyet 1919 novemberében keltezett, és amelyikben megírja, hogy március közepe óta 12 lapot és 2 levelet kapott hazulról, de az utolsó csak április 9-i keltezésű. Ebben megírja, hogy egészséges, valamint ruhával és pénzzel el van látva, majd így folytatja *„... A nyáron majdnem az egész napot a szabadban töltöttem sétálással, fürdéssel, olvasás-*

sal, tanulással. A zöldségeskertünkben is dolgoztam, melylyel több száz Rubelt kerestem...”

Eközben felesége magára maradt Erzsébetvárosban, ahol megtakarításait éli fel. Ugyanis az erdélyi oláh uralom végleges fennmaradása magával hozta, hogy dr. Zs. Andor fizetését feleségének tovább nem folyósították, mert csak azoknak utalták ki, akik a román királyra a hűségesküt letették. A család aggodalmára így válaszol 1920. március 11-én: *„...Andor fizetése nélkül is éppen úgy élünk, mint eddig. Nem éhezünk és nem fázunk. Remélem, hogy tavasszal, vagy nyáron megélhetem Andor hazatérését, addig nem tehetek semmit. ..De ha úgy hozná a sors, hogy Andor még az ősszel sem lesz itthon, akkor mindezek ellenére az életemet kezembe akarom venni, és a magam részére megélhetési lehetőséget keresni...”* Jellemző az ebben az időben uralkodó rossz belső postai viszonyokra, hogy a márciusi levél végén Budapestre írt utóirat így hangzik: *„Ma végtelen örömmel megkaptuk karácsonyi leveledet, sok hála érte!”*

A levelekből jól látszik az aggodalom, mellyel az itthoni hozzátartozók az orosz fogságban szenvedők ismeretlen sorsa iránt viseltetnek, de látszik az is, hogy a megszállt területekről özönlenek a menekülők az anyaország felé. Repatriáló vonatok indulnak. Zsakó Gyula Budapestre való repatriálásáról adnak hírt január 20-án *„...Bizonyára ti is tudjátok, hogy Gyuláék akadálytalanul tovább utazhattak, eddig bizonyára megérkeztek..”*

1920 júliusában Zs. Andorné édesanyja és testvére is repatriálnak, ekkor végképp egyedül marad. Hívják sógornői, hogy költözzön hozzájuk: *„...Reméljük, a jó Isten Andort is haza hozza, ahogy olyan sokan már eljöttek, s akkor otthonotok van.. De ha látod, hogy nehéz egyedül lenni, vagy bármikor szükséges lenne, ránk mindig számíthatsz. És ha nem is pótolhatjuk édesanyád és testvéred szeretetét, légy meggyőződve, hogy mindig készek vagyunk bármibe segítségedre lenni a szeretetünkkel pótolni igyekszünk a nagy hiányt, ami elmenetelükkel beáll.”* Zs. Andorné elzárkózik: *„...Mint mondottam, én legnagyobb örömmel mennék hozzád, ha csak annyit tudnék biztosítani, ami kosztom, illetőleg ellátásomra elégséges. Varrás, angol óra, vagy bármi mást vállalnék, értve irodai munkát, csak az élelem, fűtés, világítás, egyes apróság jöjjön ki, mert itt csak annyira vágyom egyelőre....”*

Közben telnek a hétköznapok. Egy különös eseményről számol be Zs. Andorné június 1-jén Segesvárról. *„...Néhány szép órában volt részem az amerikai unitárius papok látogatásakor. Az unitárius nők nevében én üdvözöltem őket angolul, így megismerkedtem velük, igen sokat beszélgethettem velök. Andornak levelet közvetítettek, s avval biztattak, hogy nyáron biztosan hazajönnek a hadifoglyaink...”*

A repatriálásról beszámolnak a levelek. Zs. Gyula januárban átköltözött, és miután Budapesten járt egyetemre, a kúriánál el tudott helyezkedni. A repatriálók között volt Zs. Andorné édesanyja és testvére is. Július 27-én írja Zs. Andorné *„.. Ma kapták kézhez Anyámék a repatriálásuk engedélyét. A jövő hónap közepe táján indulnak el Segesvárról.”* A repatriáló vonat 1920. augusztus 7-én este 9-kor indult el Kolozsvárról. Ezt

A hét Zsakó testvér 1895-ben. Gyermekek: Aranka, Sárika, Andor, Pista, Lenke, elől: Zoltán (pendelyben), Gyula

írják útközben: *„...szombaton este utaztunk el Kolozsvárról, vasárnap reggel Nagyváradon voltunk, ahol hétfő reggelig vártunk. Azután továbbutaztunk Biharpüspöki felé egy pár kilométert. Kb. 9 óra volt, amikor ott lehorgonyoztunk, tehát újra várunk. A nap ezzel telt, és az éjjel is, és még mindig várunk a vámvizsgálatra. Némelyek főznek a szabadban, akik takaréktűzhelyt is hoztak magukkal. A vasúti őr adott nekünk tejet és egyikünknek másikunknak tojást, a víz igen jó és friss és ezáltal a hőség elviselhető. ...Az éjjel elviselhető volt. Jobb levegőnk lehetett volna, ha nyitva hagyhattunk volna mindent, de csak egy kis rést nyitottunk a tolvajlások miatt....Már negyed tíz óra, és még mindig mozdony nélkül állunk...”* Budapestről írták a következő levelüket augusztus 22.-én: *„...15-én érkeztünk 10 napi utazás után. Simán ment minden. ... Szerencsénk volt a bútorral, mert itt nagyon jól elhelyeztük.”*

Erdélybe különböző álhírek érkeznek a hadifoglyok érkezéséről, ennek visszhangja minden levélben visszaköszön, nagyon várják Andor érkezését. A hírek kedvezőek, felszámolták a tábort, Andor Moszkvában van és egészséges. A hadifoglyok hazavárása sok család gondja, reménye, és nem kis aggodalma. A főleg legénységi állományú hadifoglyok, vagy más nemzetiségű tisztek, akik hazajöhettek az orosz hadifogságból egymás után keresik fel soraikkal Zs. Andornét, vagy más hozzátartozókat, hogy értesítésükkel megnyugtassák őket. Az üzeneteket Zs. Andor küldte, megadva nekik felesége és családja címét, és megkérte őket, hogy tájékoztassák hogylétéről az otthoniakat.

Az 1920-as év tehát meghozta a reményteljes híreket a hadifoglyok hazaindulásáról, de a beteljesülés még váratott magára. Zs. Andor majd csak 1921 végén kerül haza a hadifogságból. A jó hírek 1920-ban csak pillanatnyi megnyugtatást adtak, de annál rosszabb volt a további bizonytalan várakozás.

1920 decemberének utolsó levele Zs. Andornétól sógornőjének: *„...a közelgő új évhez szívemből a legjobbakat kívánom mindnyájatoknak. Legyen az egészség és örömben gazdag, s ne hozzon olyan mély bánatot, mint az 1920. esztendő...”*

A leveleket az Országos Levéltárban elhelyezte Zsakó István unokája Zsakó Andor, ebből válogatott dédunokája Váry Katalin.

Egy félbeszakadt csoda krónikája

Mire viheti egy a világot formálni akaró értelmiségi a kétkedéssel teli, rideg valóságban? Hasznos útravalót ad Balázs Ferenc A rög alatt című könyve a két világháború közötti Erdélyből.

Balázs Ferenc hét éves mészkői lelkészsége egy félbeszakadt csoda. 1930 és 1937 között megszervezte az iskola és a templom felújítását, új alapokra helyezte a vallásoktatást és az igehirdetést.

Népfőiskolát indított, felpezsdítette a helyi civil életet. Sok kudarc után sikerült tető alá hoznia a környék vidékfejlesztési szövetkezetét. Munkája egy erős közösségű, gazdaságú és kultúrájú Aranyosvölgy alapjait helyezte le.

Álom Isten Völgyéről

Az egyre jobban betegeskedő lelkész a Tordai hasadék tövében épült vendégházból végignézve a völgyön látta, mit rajzolhat ki a következő évek dolgos összefogása. A helyi gazdák közössége szervezi a kultúrát, a kereskedelmet és a termelést. A falusiak népfőiskolában szerzik meg a világban való eligazodáshoz szükséges tudást. Esténként a magyar népi építészet hagyományaira épülő letisztult vonalú kultúrházban tartanak maguknak színelőadást, ott néznek mozit. Ott egyleteznek az asszonyok, a fiatalok. A kisgyerekekre napközi vigyáz, a nagyobbak fociznak és táncolnak. A férfiak energiáját a közös öntözés szervezése, a gazdálkodás megújítása és a kereskedőket kiszorító szövetkezet szervezése köti le. A lelkészi vendégházba a világ minden részéről érkeznek a fejlődést az egyéni szabadság keretei között erősödő szeretetként és összefogásként értelmező emberek. Vasárnaponként tele van a templom, az emberek a természet lelkeként szeretik Istent.

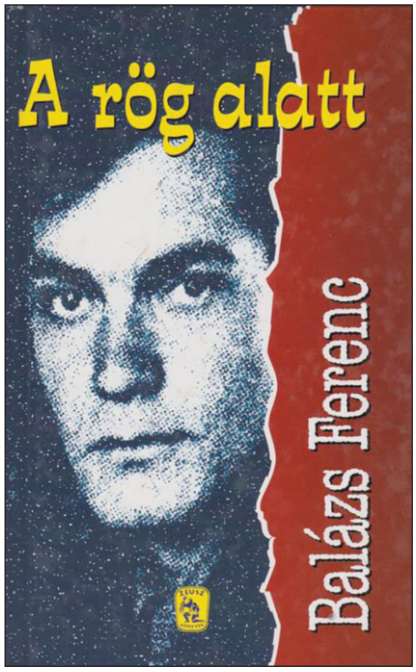

Ez az álom azonban nem valósult meg. Balázs Ferenc 36 évesen tüdőbajban meghalt. A román állam 1938-ban ellehetetlenítette a magyar szövetkezeti mozgalmat. Pár évvel később kirobban a második világháború, azt a házat is kilőtték, melynek ablakából Balázs Ferenc látni vélte a vidék összefogására épülő Isten Völgyét. Azt követően a túlélés volt a feladat a legitimációját nagyrészt a magyar közösség szétveréséből szerző román kommunizmus idejében.

Mégsem itt van a történet vége. Ha ma arra tévedünk, nem csak az apostol sírját találjuk a faluban. A templom, amit a néprajzi alapelvek szerint újíttatott fel, még áll és él. A mészkői unitárius egyházközség és a Balázs Ferenc Népfőiskola idén decemberben is megszervezi az Együtt Isten völgyében közösségi együttlétet. Nem lett terebélyes fa a lelkész elvetette magból, de nem is rohadt a földben. Megnőni nem tudott, de kikelt és szívósan kapaszkodik a földbe.

Félbe maradt a csoda

Félbe maradt a csoda, de a gondolat és a remény nem foszlott szét. Sok az ilyen történetünk, sok a félig töltött pohár az asztalon. Kavarodnak az emberben az érzések. Álmokat kaptunk a régiektől a bennük bújó bizonytalansággal együtt. Reálisak voltak-e az összefogásra, a nép erejére és hitére építő víziók? A gazdasági és kulturális alapok hiányoztak megvalósításukhoz vagy csak az idő volt kevés? Megvalósulhatott volna a szövetkezetes, népfőiskolás erdélyi (és a sok hasonló) vízió, ha nem folytja el azt a magyarság erejétől félő román adminisztráció, ha nincs a diktatúra? A talaj volt sovány, amibe a magot vetették, vagy az ár sodort el mindent? Mennyivel jobb most a helyzet? A tenni akarás dicsősége az örökségünk, vagy a kudarc tapasztalata?

Balázs Ferenc válasza egyértelmű. Hitének alapja, hogy *„a világfolyamat célja nem más, mint létrehozni az öntudatos egyének együttműködését, szeretetközösségét."* Teológiai alaptétel ez: nem bizonyításra szorul, nem cáfolatért kiált, hanem az életet szervező alapelv. Unitáriusként Jézus számára nem természetfeletti lény, hanem az Isten által erősen átjárt példakép. Munkája és hite a minta. Feltámadása: hitének egyházzá növekedése mutatja, hogy az embernek céljaiért érdemes áldozatot vállalnia. A világot jobbá tenni nem széllel szembeni harc, az ember alapvetően jó és jobb lesz – csak idő kell hozzá, bírni kell a viszontagságokat és a sok-sok munkát. A teológus ebből vezetett le mindent: hogyan kell tanítani, prédikálni, gazdálkodni, közösséget szervezni, élni.

Egy fejjel emelkedett ki

Balázs Ferenc nagyratörő tervei erős alapokon álltak. Először is eltökélt volt: azzal a céllal választotta a lelkészi pályát, hogy falusi pap lehessen, küzdött, hogy sokak számára felforgató nézetei ellenére egyházközséget kaphasson.

Másrészt kora összes tudását és lelki erejét fogta össze terveiben, amelyekkel Mészkőn munkába kezdett. Világlátása alapos hittudományi ismeretekre épül: kijár-

ta a kolozsvári lelkészképzőt, két évet tanult Oxfordban, majd kettőt a Berkley-n, egy évig járta Indiát, Kínát és Japánt. A lelkész fontos figurája volt a korabeli erdélyi szellemi életnek. Aktívan részt vett a nagy háború utáni szövetkezeti mozgalomnak, az erdélyi népi mozgalomnak. Írt, vitatkozott, gyűléseket szervezett, előadásokat tartott. Bekapcsolódott a nemzetközi vérkeringésbe is. Dán származású amerikai felesége is a nagyvilághoz kötötte, emellett külföldi vendégeket fogadtak, leveleztek, el-elutaztak nemzetközi konferenciákra. Csak teste volt gyenge, tüdőbetegsége többször ágynak szögezte – talán azért is rohant, mert tudta, hogy ki van mérve ideje.

Harmadrészt nem volt egyedül. Amit elért, azt a mészkői gazdákkal együtt érte el. Lelkesítette őket, perlekedett velük, magyarázott nekik, szervezte a színjátszást meg a kirándulásokat, azonban csak az történhetett és változhatott meg, amit a helyi gazdák elfogadtak, amihez adták figyelmüket, munkájukat, pénzüket. A lelkészt hozzá hasonlóan elkötelezett és felkészült emberek sora segítette. A templom felújításához Debreczeni László készítette a terveket. Amikor az első falugazdával nem sikerült összhangot találni, a Bécsben doktorált Baiersdorf Terus jött a faluba. A vajkészítő szövetkezetet egy idő után Fikker János a szomszédos Kövend lelkésze vette át. Rendszeresen támogatták terveit az állam nélkül marad erdélyi magyarságot megszervező egyletek, mozgalmak, újságok, szövetkezések és az unitárius egyház.

Balázs Ferenc azt a gazdag, de kiaknázatlan talajt tervezte termőre fogni, amit évszázadok halmoztak fel Erdély, az aranyosvölgyi falvak kultúrájában. Egy fejjel emelkedett ki, pár lépéssel járt előbb, mint a többiek. A korszerű világba sikeresen tagozódni akaró, önmagát újraszervezni kényszerülő társdalom apostola volt.

„Csak az jelent előmenetelt, amit a nép jószántából visz végbe.”

A mészkői lelkészségi éveket bemutató könyv fontos olvasmány mindenkinek, akit vonz a világ jobbá tételének feladata. Nem csak azért, mert mindig hasznos egy jó gyakorlatok tára. Balázs Ferenc részletesen, őszintén mutatja be vívódásait, konfliktusait. Keresi, miben van igaza azoknak, akik nem értettek vele egyet.

Miért fogadták volna el kezdeményezéseit a gazdálkodás fejlesztésére, ha saját portája sokszor rendezetlen volt? Mikor mélyszántson a paraszt, ha a szokásos munkálatok is kifeszítik? Miért fogadnák meg a gazdálkodási szakértő tanácsát, ha az lenézi őket? Érthető, hogy a vállalkozást haszonban mérő gazdák balekságnak tartják, ha a szövetkezeti próbálkozások során saját pénzéből állja a kezdeti veszteségeket. Természetes, hogy félnek ötleteitől, ha egyik évben a templom, a következőben az iskola, a harmadikban pedig a paplak felújításához kér pénzt. Ha mindig rohan és magyaráz, nem marad ideje meghallgatni az emberek baját, hiányzik a lelki összehangolódás. A falusiaknak veretesen beszélő, tisztelhető pap kell, nem néptanító.

Áthatja a könyvet a mészkői gazdák tisztelete és szeretete, a vívódás, hogyan lehet az új eszméket érvényesíteni a sokat tapasztalt, óvatos és szabadságukra kényes mészkői atyafiak világában. A lelkész legnagyobb sikerei, amikor kezdeményezései és a falu lelke összeérnek.

Az esti népművelő összejöveteleken az öregek mesélnek arról, milyen volt a háború. Az egyik gazda titokban bevallja a papjának, hogy három fia meghalt, ő nem tudja elhinni, hogy lenne valahol túlvilág, ahol ők még élnek. A nehezen működő népművelő kezdeményezések hirtelen szárba szökkennek, mikor a falusiak maguk szerepelhetnek a színdarabban, az ifjúsági egylet alapvető felszerelése a focilabda lesz. A lelkész jól tojó tyúkjának tojásaiból egyre többen kérnek, hogy kikeltessék és felneveljék a csibéket. Az asszonyok a templomban énekelnek, miközben a férfiak az utcákon járnak csapatokban, hogy megvédjék a románok kifogásolta esti harangszót.

Balázs Ferenc már betegen írta A rög alatt című könyvét. Összegyúrta benne tapasztalatait, álmait, hitét, vívódásait és sikereit. Ez, az utolsó volt a rafinált székely legnagyobb húzása. Összeszedte erejét, hogy itt hagyja nekünk örökségül, miért érdemes és hogyan kell azért élni, hogy a gyakorlatban valósuljon meg a szabad emberek erős összefogásának világa.

Szepesi Balázs

Sánta Ferenc emléktábla-avató

2019. szeptember 4-én Sánta Ferenc emléktáblát avattak a Budapest II. kerületi Hankóczi Jenő utcában. Itt lakott az író élete utolsó 33 évében. A háznál rögtönzött kis ünnepségen elsőként az író ugyancsak író fia, *Mózsi Ferenc* köszöntötte a megjelenteket s köszönte meg a ház lakóinak az emléktábla állítás kezdeményezését.

Ezután a 2008-ban elhunyt Kossuth-díjas író életéről *Vasy Géza* irodalomtörténész, a Sánta-monográfia szerzője mesélt. Emlékezésében kiemelte, hogy Sánta Ferenc íróvá válásában jelentősek voltak kitűnő egyházi iskolái, az Erdélyben elsajátított kincs, a magyar anyanyelv, és a magyar- és világirodalomban, valamint a népművészetben megszerzett otthonossága. Ezt követően felolvasták *Jerzy Snopek* irodalomtörténész, Lengyelország budapesti nagykövetének üzenetét, aki fontosnak tartotta megfogalmazni, hogy Sánta Ferencet három regénye és számtalan elbeszélése a magyar, sőt a világirodalom legjobbjai közé emeli.

Ugyancsak felolvasták *Lajtos Nóra* irodalomtörténész írását, majd *Simó József*, a Czegei Wass Alapítvány magyarországi képviselője mondott emlékbeszédet.

Az emléktáblát *Láng Zsolt* polgármester és *Vasy Géza* leplezte le. Az eseményen részt vett *Varga Mihály* pénzügyminiszter, a kerület országgyűlési képviselője, *Bíró Zsolt* a Közoktatási, Közművelődési, Sport- és Informatikai Bizottság elnöke, *Ötvös Zoltán*, az Intézményirányítási Osztály vezetője, az író három fia, *Ferenc*, *Péter* és *Áron*, valamint egykori szomszédai.

Jelen tudósításunkban Simó József elmondott beszédét idézzük:

A híres erdélyi unitáriusok sorát gazdagító, kétszeres József Attila-díjas és Kossuth-díjas Sánta Ferenc Brassóban született 1927. szeptember 4-én. Ma lenne 92 éves. Édesapjának, Sántha Mózsi Ferenc tárogatóművésznek a nagyapja honvéd, aki az utolsó percig harcolt az 1849-es szabadságharcban.

Édesapai öröksége volt a mese, a maga kitalálta mese vagy a szabadságharcban részt vett nagyapjának igaz történetei, a jóság, szépség és bölcsesség tudása. Ezek tanították meg szépen szólni, verset mondani, az olvasás, a könyv s végső soron az irodalom szeretetére. Az ő meséi oltották belé a nemzethez tartozást és a magyarságtudatot. Ugyancsak jelentős hatással voltak rá a Kolozsvári Unitárius Kollégium Gimnáziumában eltöltött évek, a szellemiség, mely maga volt az élő erdélyiség. Gyermekkorában, Erdélyben, a saját bőrén kellett megtanulnia, hogy mi is a kisebbségi sors, a kettős elnyomatás, a szegénység. Ugyanakkor felemelően hatott rá Erdély hagyományos demokratizmusa, vallásszabadsága, szabad szelleme. Ezek indították őt el az írói pálya felé.

A II. világháború – mint annyi erdélyi embert – őt is a csonka hazába sodorja.

Berobbanása az irodalmi közéletbe szinte véletlenszerű volt: két éve könyves-ládája fenekén heverő írását Szabó Pál *„csikarta ki"* tőle s adatta ki az Irodalmi Újsággal. A **Sokan voltunk**, ez az új hangú székely írás a remekmű erejével hatott s követelte tőle a többi hasonló, lírai hangulatú erdélyi elbeszélést, a **Téli virágzás** és a **Farkasok a küszöbön** kötetek novelláit.

1956-ban részt vett a forradalomban, tagja volt a Petőfi Kör elnökségének.

Azután *„nagy fába"* vágva a fejszéjét, regényeket írt. Három kitűnő mű született munkája nyomán gyors egymásutánban: **Az ötödik pecsét**, a **Húsz óra** és **Az áruló**, melyből színdarabot is írt **Éjszaka** címmel. Aztán *„a többi néma csend"* – mondhatnánk Hamlettel.

Sokan találgatták, hogy miért hallgatott el, illetve miért maradt csendben Sánta Ferenc 1968 után. Közel két évtized múlva aztán egy vele készült riportban bevallotta őszintén: keserű volt és tehetetlen, és úgy gondolta, hogy a nemzete szolgálatára felesküdött író nem engedheti meg magának, hogy kiút mutatás nélkül, reménytelenségben hagyja a népét.

A magyarság maga mögött hagyott évszázadainak történetét tanulmányozva – miként Wass Albert is utolsó, Hagyaték c. könyvében – látja, hogy mi magyarok hányszor álltunk a végső elkeseredés partján, s valahogy a jó Isten mindig kivezetett bennünket a fölénk tornyosuló bajokból. Ez adott számára új erőt és hitet, s ha nagyobb lélegzetű művet már nem is alkotott, ha a *„sokból szigorú keveset"* ítélt is megmaradásra, azért újra visszatért a közéletbe, útmutatást és bíztatást adva a fiataloknak. Emlékezetes a Magyar Írók Szövetsége 1986-os közgyűlésén elmondott beszéde, melyben a legkeményebb kritikával illette a hivatalos politikát s annak elvtelen kiszolgálóit, a *„lézengő rittereket"*, *„Biberachokat"*.

Mint igaz '56-os, a Petőfi Kör elnökségi tagja hagyományozott küldetésének érezte, hogy a gyenge, megalkuvó, hitvány politikusok helyett írótársaival együtt *„vezessék a népet a Kánaán felé"*.

Sánta Ferenc az etika és az erkölcs megrendíthetetlen alapján álló gondolkodó filozófusi alkat. Mérnöki pontossággal fogalmaz, írásaiban egyetlen felesleges szó nincs.

Személyes tapasztalata volt, hogy a szegénység közösségi, a másikat segítő embert teremt. Vallotta: *„Azért vagyunk a földön, hogy másokért éljünk."* Vagy ahogy az Írás fogalmaz: *„Egymás terhét hordozzátok."*

Teljes szívvel hitte, hogy alapvetően minden ember jónak születik. Ha valakiből mégis rossz ember lesz, *„gazember"*, az csakis az ő egyéni döntéséből fakadhat.

Hitte, hogy az erkölcsi értékek tiszteletben tartásával egymás iránt érzékeny, összetartó, igazságos és békés világot lehetne teremteni. Hitt a folyamatos reformban, s mint unitárius ember, hitt a türelemben és az okosságban. És a cél nem lehet egyéb, mint a teljes erkölcsi megújulás, kiiktatva a fanatikusokat, a közönyösöket, a saját előnyökért törtetőket, a politikai monopólium és a kontraszelekció haszonélvezőit. Hirdette, hogy a szabadság egyben óriási kötöttség is, tengernyi erkölcsi törvényhez való igazodás – *„Jöjj el szabadság, te szülj nekem rendet"* –, s hogy az élet értelme nem lehet más, mint szolgálni: családot, nemzetet, megmaradást. Mindezt méltósággal! Sánta Ferenc e házban 33 éven keresztül élt szeretett feleségével együtt.

Áldja meg emlékét az egy igaz Isten!

Unitárius Könyves Esték – 2020

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete az unitárius egyház fennállásának 450. évfordulója alkalmából megjelentetett, „A vallásszabadság éve” könyvsorozatának (felelős kiadó: Elekes Botond főgondnok) köteteit kívánta közelebb hozni a Uzoni Fosztó Istvánnal szólva *„a kegyes és jámbor Olvasóhoz”*, UNITÁRIUS KÖNYVES ESTÉK címmel.

A könyvbemutató sorozat 2020 januárjától tematikusan, négy alkalommal tervezte a megjelent kiadványok bemutatását. Január 29-én és február 27-én rendkívül sikeres, jó hangulatú, családias-barátságos estére kerülhetett sor. A márciusi és májusi rendezvényünket a járványügyi vészhelyzet miatt elhalasztottuk később meghatározandó időpontra.

A sorozat teljes programja:

I. 2020. január 29. Épített örökségünk. – 18 óra

Balassa M. Iván: *Festett famennyezetek és berendezések az unitárius templomokban.* Kolozsvár, 2018. – Bemutatja: Furu Árpád

II. 2020. február 27., csütörtök, 18 óra. *Az unitárius teológia szolgálatában, PhD-disszertációk.*

1. Hevesi Andrea: *„Velünk együtt énekeljenek és imádkozzanak az Úrnak.” A 17. századi unitárius gyülekezeti ének.* Bp., 2018. – Bemutatja: H. Hubert Gabriella
2. Koppándi Botond Péter: *Az új homiletika és az amerikai protestáns prédikálás megújítása.* Bp., 2019. – Bemutatja: Czire Szabolcs
3. Tódor Csaba: *Szimbólum, rítus, dráma: angliai és erdélyi unitárius temetésekről.* Bp., 2018. – Bemutatja: Koppándi Botond Péter

III. 2020. március 26., csütörtök, 18 óra. *Unitárius szépirodalom.* – **Későbbi időpontban kerül megtartásra!**

1. Balázs Ferenc: *Mesék: mesék, amiket neked írtam.* Bp., 2019. – Bemutatja: Ferenczi Enikő
2. Balázs Ferenc: *Örökmécs lángja füstöt nem ereszt.* Válogatott versek. Szerk. Farkas Wellmann Éva. Bp., 2019. – Bemutatja: Farkas Wellmann Éva
3. Farkas Wellmann Éva: *Parancsolatok* (versek, Ferencz Zoltán grafikáival, zenei-CD melléklettel). Bp., 2018. – Bemutatja: Nagy Koppány Zsolt
4. Bölöni Farkas Sándor: *Útazás Észak Amerikában*. Reprint. Bp., 2018.
5. Ignácz Rózsa: *Ünnepi férfiú: Szent László király regénye.* Bp., 2018.

Közreműködik: Albert-Nagy Ákos

IV. 2020. április 23. csütörtök, 17.30. *Egyháztörténet. Márkos Albert (1878–1949) munkássága, Kiállítás.* Koncert: Márkos Albert csellista. – **Későbbi időpontban kerül megtartásra!**

Uzoni Fosztó István – Kozma Mihály – Kozma János: *Az Erdélyi Unitárius Egyház története III/I.* Fordította: Márkos Albert. A fordítást a latin eredetivel egybevetette és kiegészítette: Balázs Mihály. Sajtó alá rendezte: Hoffmann Gizella, Kovács Sándor, Molnár Lehel. Bp.–Kolozsvár, 2018.

A bemutatók helyszíne a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének Nagy Ignác utcai gyülekezeti terme. Mindkét alkalommal a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete nevében **Elekes Botond** egyházkerületi főgondnok köszöntötte az előadókat és a vendégeket, beszélt a könyvsorozat létrejöttéről, jelentőségről. Majd a rendezvénynek otthont adó, Budapesti Unitárius Egyházközség nevében, **Czire Szabolcs** lelkész, teológiai tanár üdvözölte a jelenlevőket.

I. 2020. január 29-én Épített örökségünk jegyében megismerhettük **Balassa M. Iván** néprajzkutató, muzeológus, Erdély kiváló ismerőjének a Festett famennyezetek és berendezések az unitárius templomokban című nagysikerű könyvét, amely a 16. századtól kezdve foglalja össze az unitárius templomok ékességeit, 388 színes képmelléklettel szemléltetve azokat.

A könyvbemutató közönsége, balról az első sorban Czire Szabolcs, Balassa M. Iván, jobbról Furu Árpád.

Furu Árpád, a Magyar Unitárius Egyház kolozsvári műemlékvédelmi szakmérnöke bevezetőjében a jubileumi év munkálataiba is bepillantást engedett, *„A jubileumi év és az örökségvédelem”* címmel, s ehhez kapcsolódóan mutatva be **Balassa M. Iván** örökségvédő tevékenységét, az egyedülálló könyv értékeit, s egyúttal kiemelte és hangsúlyozta, milyen fontos épített örökségünk feltárása és megőrzése is.

Ezután a szerző, **Balassa M. Iván** szuggesztív előadásban ismertette könyvének keletkezését, betekintést engedve a feltáró munkafolyamatba is. A vetítéssel egybekötött könyvbemutatón számos képet láthattunk a könyv illusztrációjából, és más a kutatás során keletke-

Elekes Botond főgondnok

Koppándi Botond és Czire Szabolcs

zett másutt még nem látható felvételekből is. Így az est folyamán képzeletben kirándulást tehettünk Erdély gyönyörűbbnél gyönyörűbb unitárius templomaiban.

Azért is emlékezetes marad ez a könyvbemutató, mert megismerhettük **Balassa M. Iványt** és **Furu Árpádot**, akik mindketten az *„épített örökségünk”* kiváló feltárói és őrzői, de mondhatjuk védelmezői, a műemlékvédelem és népi építészet tudói és legjobb ismerői.

Az est értékét növelte, hogy a nagyszámú érdeklődők mellett az építész-szakma több neves képviselője is megtisztelte jelenlétével könyvbemutatónkat.

II. 2020. február 27-én Az unitárius teológia szolgálatában (PhD-dolgozatok.) cím alatt a fiatalabb kutatók és a fiatalabb lelkészgeneráció tagjainak többéves kutatómunkájának eredményét mutattuk be.

1. *„Velünk együtt énekeljenek és imádkozzanak az Úrnak”. A 17. századi unitárius gyülekezeti ének* (2018) című könyv **Hevesi Andrea** irodalomtörténész, könyvtáros kutatómunkáját tárja elénk, aki 2015-ben védte meg doktori értekezését a Szegedi Tudományegyetem. A szerző bemutatja az unitárius énekgyűjteményeket, összeveti és elemzi az unitárius zsoltárok és énekek különbözőségeit és azonosságait a protestáns énekekével. A CD melléklet tartalmazza a 17. századi unitárius templomokban énekelt verseket.

H. Hubert Gabriella, irodalom- és könyvtörténész, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója, aki nemcsak a gyülekezeti énekek legszakavatottabb ismerője, hanem unitárius egyházi énekek egyik legjobb ismerője is, méltatta a kiadványt, kiemelte újdonságát, értékeit, majd színes és izgalmas kérdésekkel beszéltette a szerzőt, melynek során az ott jelenlévők bepillanthattak a kutatás nemcsak tudományos, hanem a szerzőnek az unitárius énekekhez fűződő személyes kapcsolatába is.

Albert-Nagy Ákos lelkész, előadóművész megragadó énekléssel adott ízelítőt unitárius Énekeskönyvekből, pl. a *Bocsásd meg, Úr Isten...*(114.) *Szeret, imád, magasztal...* (47.) *Ó jó Atyánk, szent itt e hely, hozzád emel, hozzád emel* (312.).

2. **Tódor Csaba**: *Szimbólum, rítus, dráma: angliai és erdélyi unitárius temetésekről* (2018). **Tódor Csaba**, a székelykeresztúri unitárius egyházközség lelkésze hivatalos elfoglaltsága miatt nem tudott jelen lenni, így személyes beszélgetésre nem kerülhetett sor, csupán **Koppándi Botond** teleológiai tanár értő elemzésével, bemutatásában ismerhettük meg a disszertációt.

Tódor Csaba Manchesterben folytatott mesteri-, illetve doktori tanulmányokat. E könyve a manchesteri Unitarian College-ban gyűjtött anyag és az ottani doktori iskolában végzett kutatásának eredménye. Doktori munkájának (2017) átdolgozott változatát foghatjuk kézbe ezzel a kötettel, amely a temetési rítusok és szertartások világába vezeti az olvasót.

3. **Koppándi Botond Péter**: *Az új homiletika és az amerikai protestáns prédikálás megújítás.* (2019) A szerző a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet gyakorlati teológia tanszékének tanára. A Debreceni Református Hittudományi Egyetemen védte meg doktori dolgozatát, a fenti könyv ezen munka átdolgozott változata.

Könyvéből a homiletika (szónoklattan) fenomenológiájának megújulását ismerhetjük meg, mely nemcsak az unitárius teológiát, hanem más protestáns felekezeteket is érintő mozgalom. S bemutatja az e mögött rejlő nemcsak társadalmi, politikai változásokat, hanem a filozófiai és teológiai elgondolásokat is. Áttekintést ad az új homiletika legfőbb nemzetközi képviselőiről, mint pl. David Buttrick, Thomas Long stb., de emellett igehirdetési szövegek példáival támasztja alá kutatásainak eredményét, ezzel is segítve, hogy az olvasó betekintést nyerhessen a prédikáció megírásának műhelytitkaiba.

A szerzővel **Czire Szabolcs** teológiai tanár folytatott izgalmas diskurzust, nemcsak a dolgozat értékeire és újdonságára hívva fel a figyelmet, hanem továbbvívő teológiai kérdésekkel is igyekezett a hallgatóság figyelmét felkelteni. Hangulatos beszélgetésnek lehettünk tanúi, gyakorlati és elméleti kérdéseket illetően is.

Köszönet illeti *Albert-Nagy Ákost, Béres-Muszka Ibolyát, Czire Szabolcsot, Elekes Botondot, Geréb Rékát, Gergely Feliciánnét, Ferencz Sándort, Kászoni Józsefet, Kriza Jánost, Rázmány Idát* a bemutatókhoz nyújtott támogatásukért.

Köszönjük minden résztvevőnek és kedves vendégeinknek, hogy jelenlétükkel megtisztelték rendezvényünket.

Hoffmann Gizella, kurátor
Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény

Budapesti Egyházközség

• 2020. január 5-én, vasárnap 11 órától újévi istentiszteletet tartottunk. Idén is pezsgőzéssel köszöntöttük az új évet, majd **Szakolczai Krisztina** *17 pillanat* – fotókiállításának megnyitóját tartottuk a gyülekezeti teremben.

• Január folyamán tovább folytatódtak az előző évben elindult heti, kétheti illetve havi rendszerességű programjaink. Szerdánként 11 órakor **idősek tornájá**ra, péntekenként 16 órától a **Budapesti Unitárius Kamarakórus** próbáira került sor a gyülekezeti teremben. Fiataloknak meghirdetett **mentálhigénés csoportfoglalkozások**, illetve az **ifjúsági egylet** foglalkozásai minden második szombaton délután zajlottak.

• Gyülekezeti bibliaóráinkon (január 16., február 20.) **dr. Czire Szabolcs** vezetésével a Prédikátorok könyvét kezdtük el tanulmányozni estébe nyúlóan az egyre terebélyesebb hallgatósággal.

• A hónap utolsó péntekein (január 31., február 21.) **ImaÉj**-re hívtuk érdeklődő gyülekezetünk tagjait templomunkba.

• Január 12-én, vasárnap **családi istentiszteleti**ünk keretében a szabadság témát jártuk körül, egyben a vallásszabadság törvényének kihirdetéséről is megemlékeztünk.

• Január 12-én, vasárnap a **Budapesti Unitárius Kamarakórus** szolgálatot teljesített Pestszentlőrincen, ahonnan a vallásszabadsági istentiszteletet a Kossuth Rádió közvetítette. Műsoron **Mészáros Nóra** unitárius zsoltárfeldolgozásai szerepeltek.

• Január 18-án, szombaton 18 órától **Patakfalvi Ferenc** forralt boros filmesten az idén 90.születésnapját ünneplő nagydíjas operatőr filmjeiből vetítettünk egy válogatást a nagyszámú közönségnek.

• Január 29-én **Balassa M. István**: *Festett famennyezetek és berendezések az unitárius templomokban* című kötetének bemutatójára került sor gyülekezeti termünkben a MUEME rendezésében.

• Február 2-án, vasárnap istentisztelet után a **Varsági Műhely** alkotóinak gyűjteményes festménykiállítás-megnyitója zajlott.

• Február 9-én, vasárnap **családi istentiszteleti**et tartottunk, melyet farsangi jelmezes mulatság és ünnepi ebéd követett.

• Február 16-án 17 órai kezdettel *Közép Ázsia és a csontok útja* címmel **Solymosi Zsolt** vetítéses előadására került sor a gyülekezeti teremben.

• Február 23-án istentiszteletünk után könyvbemutató keretében bemutattuk **Retkes Attila**: *Unitáriusok Budapesten* című kötetét, amelyen a szerzővel **dr. Czire Szabolcs** lelkész, teológiai tanár beszélgetett.

• Február 27-én 18 órától *Az unitárius teológia szolgálatában* PhD disszertációk bemutatójára a MUEME rendezvényére házigazdaként hívtuk az érdeklődőket. Bemutatott kötetek: **Hevesi Andrea**: *„Velünk együtt énekeljenek és imádkozzanak az Úrnak”*; **Koppándi Botond Péter**: *Az új homiletika és az amerikai protestáns prédikálás megújítása*; **Tódor Csaba**: *Szimbólum, rítus, dráma: angliai és erdélyi unitárius temetésekről.*

• Március 1-én, nagyböjt 1. vasárnapján **zenés istentisztelet**ünk keretében elhangzott Pergolesi: Stabat Mater című műve.

• Március 7-én, szombaton 18 órától *Közös utakon* – **ifjúsági istentisztelet**re került sor, melyet szeretetvendégség követett.

Zenés istentisztelet

• Március 8-án **családi istentiszteleti**et tartottunk. Ez alkalommal **dr. Czire Szabolcs** mellett a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet hallgatói, illetve ODFIE fiataljai szolgáltak, zenéltek.

Családi- ifjúsági istentisztelet

• Március 15-én, vasárnap istentiszteletünkön 1848 eseményeire emlékeztünk a nemzeti ünnepen. Ezt követően **Tamás Enikő** festmény tárlatának megnyitójára került sor a gyülekezeti teremben.

• Március hónapra tervezett későbbi rendezvényeink (lelkészbeiktató ünnepség, kirándulás, koncert stb.) a koronavírus járvány miatt sajnos elmaradtak. Istentiszteleteink (március 22., 29.) élő online istentisztelet formájában zajlottak gyülekezetünk Facebook oldalán.

Bartók Béla Egyházközség

• **2020. január 12-én** vasárnap, Ernő névnapján, a 10 órakor kezdődő istentiszteletünk keretében a Vallásszabadság törvényének kimondására ünnepi programmal emlékeztünk. Istentiszteletünket követően **dr. Gönczi Ambrus** a Ferencvárosi Gyűjtemény vezetője vetített előadást tartott Molnár Ferenc: *Pál utcai fiúk* című regényének helyszíneiről. Zenei közreműködők voltak: **Lénárt Ágota** zongorán és **Szabó Lilla** gordonkán (felkészítő tanára: Szabó Péter gordonkaművész). Ezt követően megkoszorúztuk a ház homlokzatán elhelyezett Nemecsek Ernő emléktáblát, majd a gyülekezeti termünkben szeretetvendégséggel zártuk a megemlékezésünket.

• **2020. február 7-én**, *Himnusz - A magyar nép imái* c. kiállítást néztük meg a Pesti Vigadóban és közösen elénekeltük az unitárius himnuszt.

• **2020. február 9-én** gyermekfarsangot tartottunk a gyülekezeti termünkben, melyet közös ebéd követett. Istentisztelet alatt a gyermekekkel **Benedek Bernadett** vezetésével és **Chehadé Judit** közreműködésével foglalkozás zajlott a gyülekezeti teremben: farsanggal kapcsolatos mese, mondókák, éneklés, játék. Istentisztelet után, 11 óra körül csatlakoztunk hozzájuk mi is, felnőttek.

• **2020. február 23-án**, vasárnap **Székely Kinga Réka** lelkésznő végezte a szószéki szolgálatot, melyet követően bemutatta a *Papnő mesék* c. könyvét. Istentisztelet után dedikálta a megvásárolt könyveket, majd kötetlen beszélgetésre került sor a gyülekezeti termünkben.

A konferencia előadói: Zomboriné dr. Pap Zsófia, Kedei Ibolya, Moldován Erika, Czire Szabolcs, Nagy Gizella, Ferenczi Enikő

• **2020. február 29-én**, szombaton a *Családon belüli és párkapcsolati erőszak megelőzése* témájú konferenciára került sor templomunkban.

A bejelentkezés és a megnyitó után, a bevezető előadást **dr. Ferenczi Enikő** lelkész, mentálhigiénés szakember tartotta *Miért kell beszélni az erőszakról?* címen. Ezt követően *Milyen következményei lehetnek a feloldatlan konfliktushelyzeteknek?* címen **Moldován Erika** börtönpszichológus tartott előadást majd **Zomboriné dr. Pap Zsófia** jogász igazította el a hallgatóságot az erőszakkal kapcsolatos törvényekről és jogszabályokról a *Kapcsolati erőszak – hogyan véd a jogrendszer?* című előadásában.

Az ebédszünet után **dr. Czire Szabolcs** lelkész, teológiai tanár, szociológus *A nők elleni erőszak bibliai gyökerei és feloldása* című értekezésében a bibliai hagyomány és történetek alapján fejtette ki és magyarázta a címben foglaltakat. Záró előadásként **Kedei Ibolya** vallástanár, gyászfeldolgozás módszer specialista és **Nagy Gizella** mentálhigiénés segítő, gyászfeldolgozás módszer specialista a veszteségek feldolgozásról tartott segítő előadást, felvázolva azokat az önsegítő módszereket, amelyek az adott helyzetekben segítséget nyújthatnak. A konferencia kötetlen beszélgetéssel zárult.

Ez a program az amerikai UU Founding Program (Unitárius Univerzalista Támogatási Program), az IWC (Nők Nemzetközi UU Szervezete) és az erdélyi UNOSZ (Unitárius Nők Országos Szervezete) támogatásával vált megvalósíthatóvá.

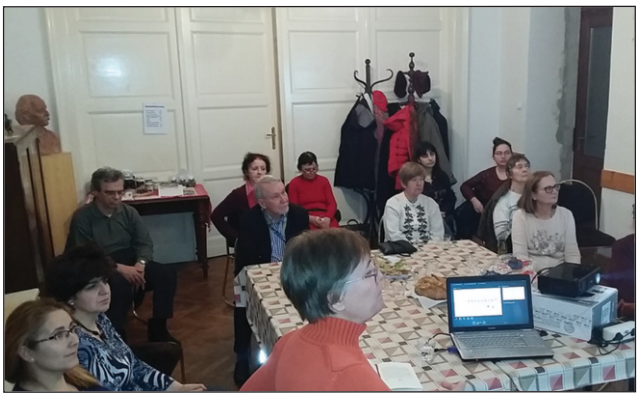

Önképzőkör – Mindennapi kenyerünk

• **2020. március 11-én** szerdán, 18 órától gyülekezeti termünkben megtartottuk ez évi első önképzőköri összejövetelünket. Témánk a *Mindennapi kenyerünk*, erről **Maróthyné dr. Tóth Erzsébet** biokémikus tartott tudományos előadást. A Percelné Kozma Flóra Nőegylet elnöke **Zomboriné dr. Pap Zsófia** a helyszínen friss kenyeret sütött, melyet jó étvággyal elfogyasztottunk azzal a sok finomsággal együtt, amelyet a résztvevők a kenyér mellé hoztak.

• **2020. február 9-én** kezdődött a Házasság hete. A házasság megerősítése érdekében **Léta Sándor** lelkész és **Zomboriné dr. Pap Zsófia** presbiter a következő kihívások teljesítésére hívta nemcsak a házaspárokat, hanem az élettársi kapcsolatban levőket is, a következő négy hétre. Ez idő alatt 10 feladatot kell teljesíteni annak érdekében, hogy szakítsunk időt társunkra, a napi feladatok sodrásában tudjunk megállni és odafigyelni szeretett párunkra. Javasoltuk, hogy a házastársak, párok örökítsék meg ezeket a pillanatokat egy-egy szelfi formájában, a bátrabbak írhatnak egy-egy rövid összegzést is, hogy milyen élmény volt számukra ez a közös tevékenység. A következő kihívásokat teljesítettük:

1. *Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítő társat. (Móz 2,18)* Készítsetek közösen valamit, ez lehet egy ebéd, egy sütemény, egy bútor összeszerelése.

2. *Tégy engem, mint pecsétet a szívedre, mint pecsétet a karodra! (Énekek éneke 8,6-7)* Sétáljatok kettesben, kéz a kézben, és idézzétek fel megismerkedésetek történetét.

3. *Fiacskáim, ne szóval szeressünk, se nyelvvel; hanem cselekedettel és valósággal. (1Ján 3,18)* Apró figyelmességgel ajándékozd meg a párodat, ez lehet egy rövid üzenet, jelképes ajándék.

4. Amit akartok azért, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal. (Mt 7,12) Lepjétek meg a párotokat azzal, hogy elvégzitek helyette azt a házimunkát, amit ő szokott.

5. A titkon adott ajándék elfordítja a haragot. (Péld 21,14) Keress egy verset, novellát, dalt és küldd el kedvesednek, este meséld el neki, hogy miért azt választottad.

6. *Te vagy az én szerelmes fiam, akiben én gyönyörködöm. (Mk 1,11)* Nevezzetek meg öt dolgot, amelyet legjobban szerettek a párotokban.

7. Aki szűken vet, szűken is arat, és aki bőven vet, bőven is arat. (2Kor 9,6) Hívjatok meg magatokhoz egy rég nem látott párt a barátok közül, vagy közösen látogassatok meg egy rég nem látott rokont, ismerőst.

8. Szerelmesem így szólított meg: Kelj föl, kedvesem, szépségem, jöjj már! (Énekek Éneke 2,10) Kiránduljatok egyet, mozduljatok ki a természetbe.

9. *A vidám elme jó orvosságul szolgál, a szomorú lélek pedig megszárítja a csontokat. (Péld 17,22)* Menjetek el moziba, vagy színházba, vagy nézzetek meg együtt egy vidám filmet, nevessetek, örüljetek együtt.

10. Nem tudjátok-e, hogy ti Isten temploma vagytok, és az Isten Lelke lakozik bennetek? (1Kor 3,16) Gyertek el közösen egy-egy istentiszteletre vagy rendezvényre.

A 2020. március 8. nőnapi istentiszteletünket követően megbeszéltük, mennyire sikerült teljesíteni a kihívásokat és ezek alapján, milyen változások vagy értékek kerültek felszínre a párkapcsolatokban. A március 8-i istentiszteletet közös ebéd és beszélgetés zárta.

Léta Sándor

Pestszentlőrinci Egyházközség

• **2020. január 12-én** élő rádiós istentiszteleti közvetítés volt pestszentlőrinci templomunkból a Vallásszabadság ünnepe alkalmából. Az ünnepi szolgálatot **Kriza János**, az Észak-magyarországi Szórványegyházközség lelkésze végezte. Az ünnepi alkalmon a kántori szolgálatot **Vadady Attila** látta el. Az istentiszteleten közreműködött a **Budapesti Unitárius Kamarakórus**, **Albert-Nagy Ákos** segédlelkész, valamint **Vadady Attila** és zenésztársai. A hívek szép számban megtöltötték a templomot, az ünnepség végén szeretetvendégség volt a gyülekezeti teremben.

• **Január 26-án Szent-Iványi Ilona** lelkész és **Giba Ferenc** gondnok vezetésével, a presbiterek, hívek meglátogatták **Bácskai Ágnes** nyugalmazott kántorasszonyt vámosgyörki otthonában. Nagyon szép meghitt délutánt töltöttünk együtt. Bácskai Ágnes, született Barabás Ágnes Eszter, édesapja Barabás Miklós unitárius lelkész volt. Az unitárius kántor vizsgát Kolozsváron tette le, 1987-2017 között volt a Pestszentlőrinci Egyházközség énekvezére. Hoszszú ideig végezte áldozatosan munkáját, odafigyelt a templom rendjére és helyt állt nehéz időkben is. 30 évig szolgált hűségesen hithű unitáriusként és kiváló énekhangjával és zenei tudásával hozzájárult a gyülekezeti élet sikereihez. Éppen ezért a február 23-án tartott presbiteri ülés egyhangúan úgy határozott, hogy felterjeszti Bácskai Ágnest a Főhatóságnak tiszteletbeli énekvezéri címre.

• **Március 1-én**, böjt első vasárnapján a gyülekezeti lelkész szolgálata után, böjti gyülekezeti napot tartottunk. **dr. Jutta Hausmann** evangélikus teológiai profeszszor, magyarul tartott előadást: Felelősség – kudarc –megbocsátás a Bibliában címen. A beszélgetést követően szeretetvendégség volt, húsmentes ebéddel **Kováts Levente** presbiter testvérünk jóvoltából.

• Március közepe felé már egyre többen aggódtak a járvány miatt. Ennek ellenére március 15-én még szép számban ünnepeltünk együtt a templomban **Szent-Iványi Ilona** lelkész szolgálatával.

• **Március 19-én**, a történelmi egyházak állásfoglalását követve az egyházkerület vezetősége is úgy döntött,

Vadady Attila (jobbról) és zenészbarátai

Látogatóban Bácskai Eszter volt énekvezérünknél

hogy az istentiszteleteket a hívek nem látogathatják, zárt és üres templomban imádkoznak a lelkészek. Ebben a megváltozott helyzetben március 22-én a Pestszentlőrinci Egyházközség facebook oldalán **Albert-Nagy Ákos** tartott élő böjti istentiszteletet. Március 29-én zoom felületen tartott Biblia-órát, beszélgetést a hívekkel a gyülekezet lelkésze és **Szász Adrienn** lelkésznő.

• A veszélyhelyzet kihirdetése után két temetési szertartást is végzett a gyülekezeti lelkész: **Bajka József**, üllői testvérünket búcsúztattuk, akinek édesapja Bágyonból származott, valamint **Rák Sándor** testvérünket, aki sokáig lakott a Havanna lakótelepen és az 1990-es évek elején presbiter is volt az egyházközségben. Az Úr adjon elhunyt testvéreinknek örök, csöndes nyugodalmat és szeretteiknek vigasztalást!

Mindannyiunknak új helyzet állt elő, lelkészek és hívek is próbálják megszokni a virtuális találkozások lehetőségét. Lelkészként is hiányzik a vasárnapi, istentisztelet előtti zsongás, beszélgetés, **Deák Berci** teájakávéja, **Botár Ilona** finom süteményei, a kézfogások, az együtt lét és minden, ami a közösségi élethez tartozik.

Adjon az Úristen gyógyulást a betegeknek és nekünk erőt ahhoz, hogy minél gyorsabban leküzdjük ezt a nehéz időszakot!

Szent-Iványi Ilona

Kocsordi Egyházközség

Új, friss lendülettel köszöntött 2020 Egyházközségünk életébe! Az újesztendei istentisztelet alkalmával mindannyian reménykedve tekintettük az előttünk álló esztendőre. Hálát adtunk az eddigiekért és terveztük a következő hónapok tevékenységeit. Sajnos, ma már látjuk, hogy másképp alakult, mint ahogy szerettük volna.

Január 12-én a vallásszabadságra emlékező istentiszteletet tartottunk. A Püspöki Hivatal meghirdette a Felelősség évét 2020-ban, melynek alkalmát mi is megragadtuk, hogy a kiszolgáló, szolgáltató szemléletből a Felelősség fontosságát hangsúlyozzuk és beépítsük életünkbe.

Folytatódtak a szórványgondozás, a vallásórás, konfirmáció előkészítő, nőszövetségi, ökumenikus imahét alkalmaink, melyen szép számban vettek részt a hívek és érdeklődők. Egyre jobban és szebben énekelünk az istentiszteleten, mióta **Nyitrai Levente Mózes** nyugdíjas tiszteletes úr végzi a kántorizálást.

Február 23-án, az istentisztelet után interaktív előadáson vehettek részt az érdeklődők házasság ápolás, újrahangolás témájában. Az eddigi évek hagyományát folytatva idén is csatlakoztunk a **Házasság Hete** rendezvénysorozathoz *Csapatjáték Szerelemmel* címen. A beszélgetést **Bartha Mária Zsuzsánna** lelkész és férje **Dr. Bartha Károly** vezette.

Március 3-án tiszteletünket fejeztük ki a Székely Hadosztály emlékműnél tartott ünnepségen.

Március 15-én még ökumenikus istentiszteleten együtt emlékezhettünk a református imaházban Kocsordon. Másnap már a járványügyi intézkedéseknek megfelelően az istentiszteletek a templomokban, imaházakban fel lettek függesztve. Ennek következménye, hogy az imádság és istentiszteleti alkalom a virtuális térbe, a közösségi média világában folytatódik. Bár semmi sem pótolja a templomi közösségi részvételt, az új helyzetben is meg tartottuk istentiszteleteinket, a közvetítéseket sokan követték. Azóta kijárási korlátozás van. Kiderült, hogy imádkozni, lélekben megerősödni, istentiszteleti alkalmakra bekapcsolódni így is tudunk.

Bartha Mária Zsuzsánna

Nőszövetségi munkamegbeszélés

Észak-magyarországi Szórványegyházközség

A gondviselő Isten iránti hálával és köszönettel kezdtük a 2020-as esztendőt. Megköszönjük, hogy megtartott bennünket és lehetőséget ad a munkára, amely nemcsak külsőségekben, hanem belső lelki kapcsolatainkban is megerősítenek.

Ebben a szellemben hívtuk össze évi rendes közgyűlésünket 2020. február 23-ra, amelynek központi eleme a 2019-es jelentések megbeszélése és elfogadása mellett az egyházközség új vezetőségének a megválasztása volt. A közgyűlés a következő három évre, a következő tisztségviselőket választotta egyházközségünk vezetői testületébe: **Marosi Ilona** gondnok, **Nagy Tibor** jegyző, **Nagy István** pénztáros, **Török Baczó Júlia** presbiter. Ez úton is gratulálunk megválasztásukhoz életükre és munkájukra a gondviselő Isten áldását kérjük!

Kriza János

Az Unitárius Élet folyóirat pályázatot hirdet két témában:

1. Irodalmi vagy képzőművészeti alkotásokat várunk 18 év alatti fiataloktól melyek a „Mi van, ha tényleg igaz?” – kérdésre próbálnak választ keresni.

2. Rajzpályázatot hirdetünk 6-12 éves gyerekeknek „Egy napom otthon” témában.

Szeretettel várjuk az alkotásokat név, kor, lakhely megjelölésével 2020. június 20-ig az unitariuselet@gmail.com elektronikus címre. A legötletesebb alkotások beküldői jutalomban részesülnek, a legszebb munkákat pedig megjelentetjük az Unitárius Élet folyóiratban.

Unitárius Élet

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének kiadványa.
Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271. *Szerkesztőbizottság:* **Kriza János** főszerkesztő.
Szerkesztők: **Bartha Mária Zsuzsánna, Szabó Csengele, Pap Gy. László, Szász Adrienne.**
Lapterv, tördelés: **Kriza János.** *Szerkesztőség címe:* 1055 Budapest. Nagy Ignác u. 2-4.
Telefon/fax: 311-2801; **unitariuselet@gmail.com**; Index: 25 842.
Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete. Előfizetés: **mue@unitarius.hu;** Éves előfizetés ára: 3.600 Ft.
A lapszámok interneten elérhetők a **tudastar.unitarius.hu** oldalon. Adományokat szívesen fogadunk. Bankszámlaszám: 11713005-20011631.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.